

# ԱՎԵԴԱՊԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 4, 1908

ԹԻԻ 27

ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ

Ճ. Ք. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Անճնականութիւն եւ միջաժայր

Ամաւերջի հանդէս Հայունեաց վարժարանի

Մեր բարձր դպրոցները

Աստուած վիշտ կը կրէ՞

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Ագահութեան չափազանցութիւն

Գործին վարպետն ըլլալ

Վէմի վրայ շինել

ԳԻՏԱԿԱՆ

Մէջնիքոփի վարկածը երկայնակեցութեան նկատմամբ

ԲԱԶՄԱՋԲԱՂ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ԱԽԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Ամառնային մտածութիւններ

Յիսուս գիտէ

Բազմաբնիկ կեանք

Ներսէս շնորհալի

Տէր, յոգնեցայ

ՓՐՈՖ. Յ. Հ. ՃԵՃԻՋԵԱՆ

ՍՏԵՓԱՆ Մ. ՍԱՐՐԱՅԵԱՆ

ԼԻԻԹԶԵՐ ՇՈՂՁԻ ԿԻԼԻՔ

ԲԵՆԻԱՄԻՆ Ղ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Ղ. ԱՇՈՒՂ

ՍԲ. ԳՐՈՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

﴿ اوده داپر هفته لق غزته — درسعادته بايل هاوسده ﴾

**ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ**

Տարեկ. բժշեցին 30 Դհ.  
 Ամերկայի հմր 1.50 Տոլ.  
 Անգղիոյ „ 6 շիլին  
 Ռուսիոյ „ 7.75 Ֆր.  
 Կերներու „  
 Ձեռքէ՝ հառը 30 փարա  
 Մանուցման գիները  
 չափաւոր

**ԱՒԵՏԱՐԵՐ**

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՌ ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ

(ԱՆԿԷԼԻԱՖՈՐՈՍ)

ՅՈՒՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ

Խմբագիր Հ. Մ. Ալեք

Պայպը Հառու, Սթամպուլ

Կ. պոլիս, Թուրքիա

**THE AVEDAPER**

(ANGELIAPHOROS)

A WEEKLY PAPER

PUBLISHED IN

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND  
 GRECO-TURKISH

EDITOR HERBERT M. ALLEN

Offices: American Bible House

Stamboul, Cons/ple, Turkey

**TERMS**

An. Subscrip. Ps. 30  
 U. S. A. \$1.50  
 England Shils. 6.—  
 Other countries Frs. 7 75

Single Copy 30 Paras

Advertising rates on  
 application

# ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 4, 1908

ԹԻԻ 27

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Մ. ԱԼԷՆ

## ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՆՁՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

Հ. Մ. Ա.

ՎԵՐՋԵՐՍ(\*) լոյս տեսաւ գիրք մը որ կը կոչուի «Հոգեւոր աշխարհի ընկերական օրէնքը»։ Հեղինակը, շատ խորունկ հաւատաւոր մը, Ամերիկայի հոգեբաններուն մէջ բարձր գիրք մը կը գրուէ։ Կը փափաքիմ ձեզի ներկայացնել իր գլխաւոր խորհուրդը սա կէտին վրայ թէ ի՞նչ է անձնականութեան առնչութիւնը միջավայրին հետ։

Դարուս գլխաւոր երևոյթը հետազննութիւն է, հետազննութիւն՝ գտնելու համար մեր էութեան վախճանական իրականութիւնը։ Ի՞նչ եմ ես, ի՞նչ է կեանքի և կենդանական ուժի նախնական աղբիւրը, ի՞նչ է Աստուած, ի՞նչ են Աստուածայինն և մարդկայինն յարաբերութիւնները, և վերջապէս իբր անհատներ դէպ ո՛ւր կ'ընթանանք։

Ասկէ քիչ առաջ սա գաղափարը ընդհանուր էր թէ Յայտնութիւն և Փիլիսոփայութիւն յաջողած չեն այս խնդիրը լուծել։ Վերջին յոյսը գիտութեան վրայ դրուած էր։ Կ'ակնկալուէր թէ, երբ անոր դռները լայն բացուէին, պիտի գիտնայինք ճշմարտութիւնը իր իրական և չօչափելի իսկութեան մէջ։ Այն ատեն, ըստ ոմանց գաղափարներ և աւելորդապաշտութիւն համարուած ամէն բաներ պիտի անհետանային։ Մինչև անգամ Քրիստոնէական հաւատքին ամենաշեղծ պաշտպաններ տենդոս մտատանջութեամբ կ'ուսումնասիրէին կենդանականութիւնը։ Կը դողային այն հիմերուն համար,

(\*) Այս է ամփոփումը ուղերձին որ խօսուեցաւ Ատապաղարի Հայուհեաց Վարժարանի ամառվերջի հանգէսին մէջ։

որոնց վրայ հաստատուած էր իրենց յաւիտենական հաւատքը։ Սակայն այս ձգնաժամն ալ անցաւ։ Անցաւ՝ կ'ըսեմ, որովհետեւ ուր որ այսօր նիւթապաշտ սկեպտականութիւն կայ, լոկ արձագանգն է նուազ լուսաւորեալ դարու մը։ Նոր լոյս մը ծագած է հիմա մարդկային կրօնական հաւատքը վերահաստատելու, և այս լոյսն է բաղդատաբար նոր գիտութիւն մը, որ հոգեբանութիւն կը կոչուի։ Հոգեբանութիւնը կը նշանակէ ուսումնասիրութիւն անձերու իբր անհատներու և իբր ընկերական ամբողջութեան։ Փրոֆ. Շոնս կ'ըսէ։ «Ճշմարտութիւնը երբեք չգտնուիր պատրաստ ծրարներով. ոչ ալ երկնից կամարին վրայ դրուած է խորհրդաւոր տառերով, ալ անձի մը գիտակցութեան կը ծագի և անձի մը շրթունքներով կ'արտայայտուի»։ Ուրեմն ի՞նչ է այս գիտակցութիւնը, որ ճշմարտութեան փառաւոր պողոտան կը կաղմէ։ Հեղինակին խորհուրդին բանալին սա խօսքին մէջ կը գտնուի։ «Ո՛ւր որ հոգեւոր կեանքի ամենատկար կայ՝ մը երևի, հոն ընկերային օրէնք մը կ'արտայայտուի։ Ոչ ոք իր անձին համար սուրբ կ'ըլլայ։ Եթէ մարդ մը ինքզինք սրբացնէ, ուրիշի մը սիրոյն համար կը սրբացնէ, ինչպէս ձգողութեան օրէնքը չէր կրնար գոյութիւն ունենալ, եթէ տրեւեղեք միայն մէկ հիւլէ պարունակէր։ Հոգեւոր իրողութիւնները ընկերային իրողութիւններու հետ կապուած են և հոգեւոր օրէնքները՝ ընկերային օրէնքներու հետ։ Արդ, որովհետեւ մարդկային խորհուրդի վախճանական առարկան զԱստուած ճանչնալ է, այս ծանօթութիւնը փնտռելու չենք վերացական մտածումներով, ալ անձնականութեան վստահելի ուղիով. այսինքն մարդկային անձ-

նաւորութեամբ պիտի առաջնորդուինք գտնել Աստուածային անձնաւորութիւնը : Եթէ կարենայինք անձնականութեան խորերը թափանցել, կարող պիտի ըլլայինք բացատրել տեսանելի աշխարհի ամբողջ նշանակութիւնը, ներկայ կեանքի խնդիրները և յաւիտեական անձնաւորութեան գաղտնիքը :

Արդ եթէ անձնականութիւնը այսքան բաներ ունի յայտնելու, անոր ուսումնասիրութիւնը ոչ միայն շահեկան է, այլ և անհրաժեշտ : Մեր սովորութիւնն է տիեզերքը բաժնել երկու մասի, ահի և ահա՛ն : Այս բաժանումը բանաւոր կը թուի, մինչև որ հարցուի թէ բաժանման գիծը ո՞ւրկէ կ'անցնի : Օրինակի համար, մարմինը անձնաւորութեան մասն է : Գիրքը զոր գրեցի, զաւակը զոր աշխարհ բերի, անձնաւորութեանս չըջանակին կը վերաբերին թէ ոչ : Եթէ Բնութեան և ընկերներուս ստեղծած միջավայրը յանկարծ անյայտանար, անձէս բան մը պիտի պակսէր թէ ոչ : Այս հարցումները մեզ խորունկ ջուրերու կ'առաջնորդեն . բայց գործնական կերպ մը կայ անձի և առարկայի միջև զանազանութիւն մը դնելու համար, և այն է անձնագիտակցութեան փորձը : Մէկը երբեք չկընար անձ ըլլալ առանց իր անձնականութեան իրողութիւնը գիտնալու : Անձնականութիւնն ինքնաբոյս բան մը չէ, այլ տակաւ առ տակաւ կը մշակուի : Որոշ է թէ անձնականութիւնը պիտի չկընար զարգանալ առանց մարդկային ընկերակցութեան, ինչպէս կեանքը առանց օդի : Արդ, հարցընենք թէ ի՞նչ է ամէնէն զօրաւոր միջոցը որով մանուկը անձնականութեան բարձունքն ի վեր կը մագլցի : Դեռ քանի մը տարի առաջ պիտի պատասխանուէր թէ այդ միջոցն է ժառանգականութիւնը : Արդի հոգեբանութիւնը սակայն կը հռչակէ թէ աւելի մեծ միջոցն է ընդօրինակութիւնը : Շատ բաներ որ առաջ կը վերագրուէին ժառանգականութեան՝ հիմա գիտենք թէ ընդօրինակութեամբ կ'ստացուին : Մանուկը զերազանցապէս ընդօրինակող արարածն է, և այս կարողութեան մէջ կը գտնուի բնական աշխարհին տիրանալու գաղտնիքը : Ժառանգականութիւնը չկրնար բացատրել այն զանազան խաղերը, որոնցմով կ'զբաղի տղան : Բայց ընդօրինակելու բնագործ խնդրոյն անմիջական լուծում կու տայ : Կարեւոր է նշմարել թէ մանուկը գործել կը սորվի գործողութիւնները ընդօրինակելով և այսպէս բուն իր կարողութիւններուն գիտակից կ'ըլլայ ու ճիշտ այս բոլորն է որ կը սորվի զանազանել «Ես»ը և «Միւս»ը :

Մանուկին՝ անձնականութեան մէջ յառաջընթացութեան միջոցին՝ լեզու խօսիլը կարեւոր տեղ

մը կը բռնէ : Նա առաջ լուկ ձայներ կ'ընդօրինակէ, քիչ յետոյ գաղափարներու գաղտնիքը կ'ըմբռնէ և զարմանալի կերպով կը յառաջդիմէ : Տարակոյս չկայ թէ լեզուն ընկերական ստեղծագործութիւն է : Առանց լեզուի՝ անցելոյն շահերը պիտի կորսուէին, հետեւեալ գիտակից կեանքը, ոչ անցեալին և ոչ ապագային հետ կապակցութիւն ունենալով, շատ անձուկ սահմանի մը մէջ պիտի փակուէր :

Մինչև հոս տեսանք թէ միջավայրը անձնականութեան բնական միջնորդան է և ուստի բացարձակապէս կրնանք հաստատել թէ անձնագիտակցութիւնը կարելի է ընկերային գիտակցութեամբ միայն : Զարգացող մանուկը յաջորդ քայլին մէջ կ'սկսի ուրիշները կարգաւ իր անձով : Կը տեսնէ թէ ահա՛նք կ'ընեն ինչ որ ինք կ'ընէ և ուստի կը հետեցնէ թէ կ'զգան ինչ որ ինք կ'զգայ : Այս կերպով համակրութիւն և շատ ուրիշ զգացումներ կ'արթնան իր մէջ և կը մշակուին : Այս է իրօք սկզբնաւորութիւնն այն պայծառ ճանապարհին որ բարոյագիտական աշխարհը կը տանի :

Եսականութիւնն իր օրինաւոր ձևին մէջ արժանապատուութեան հիմն է : Եւ արժանապատուութեան այս զգացումը անհատին տուողը ընկերութիւնն եղած է : Այլասիրութիւնը, անհատին բարոյական յատկութիւններուն ազնուագոյնը, գոյութիւն պիտի չունենար առանց անձերէ բաղկացեալ ընկերութեան մը : Որոշ է ուրեմն թէ անձնականութեան ուսումնասիրութիւնը ընտանեկան կեանքի խնդիրներու շուրջ կը դառնայ :

Օրէնքներն հիմնուած են իրողութիւններու վրայ և իրողութիւնները՝ բազմաթիւ անձերու վաւերացեալ փորձառութիւններն են : Յնորքի և իրականութեան միջև զանազանութիւն դնել կը վարժուինք մեր ընկեր արարածներուն յաճախ կրկնած վկայութեամբ : Ասկէ կը հետեւի թէ կենաց հիմնական իրողութիւններուն կը հասնինք մարդկային գիտակցութեան միջոցով :

Զգուշանալու ենք սակայն ենթադրելէ թէ ընտանեկան ազդեցութիւնը ստեղծագործիչ է : Ընտանիքը չկրնար անձնականութիւնը պարզեւել, ոչ ալ կրնայ անձ մը չինելու նախաքայլը առնել, մինչև որ անձին մէջ չզանուի ըլլալու կամքը : Թէ ի՞նչպէս : Ընդօրինակող ենթական, բնագրական ուժով մը յառաջ մղուած, կը գտնէ թէ ուրիշներու մէջ կը գտնուին կարողութիւններ և փորձառութիւններ որոնց ինք չէ հասած : Այս բաները ստանալու փափաքով կը յափշտակուի և կ'սկսի ստանալ նկրտիլ : Այս կերպով կը մշակուի կամեցողութեան սաղմը : Երբ կրօնական իտէալ

ներու վրայ կը խօսինք, չենք ուզեր սոսկ կարելիութիւններ ակնարկել, այլ իրական կացութիւն մը՝ որ մագնիսական ուժով մը կը քաշէ մեզ: Կրօն, իտե՛յալ ոչ երազ է, ոչ ալ երեակայութիւն, այլ հոգեկան աշխարհի ուժերէն մին, որու շնորհիւ մարդ զառաջին կը թեւակոխէ հոգեւոր աշխարհը:

Ընտանեկան սովորութիւններ, աւանդութիւններ, հաստատուած օրէնքներ, զեղարուեստ, գրականութիւն և կրօնք այս ամէնը անհրաժեշտ են անձնական իտե՛յալ մը կազմելու համար: Պատմութեան դասերը ընդհանուր ատմամբ սրբազան են, այն անողոք ատեանին, ուր ամէն կրօն, իտե՛յալ փորձի ենթարկուած է, և վս՛յ անոր որ անտես կ'ընէ այդ ատեանին վճիռները: Հաղարտարի պէտք եղած է հասունցնելու համար այն կրօն, դադափարը զոր մենք կը գործածենք բնագոյրաբար: Ամբողջ դարեր մաղած են այն գրականութիւնը, որով մեր միտքերը կը ձևակերպենք: Ուղիղին և սխալին կշիռը զոր մենք կ'ընտրենք՝ շատ դարերու փորձառութիւններուն արդիւնքն է: Մեր հաստատութիւնները նախորդ սերունդներու իտե՛յաներուն մարմնացումն են, և ասոնցմով մեր գաղափարականները կ'ապահովուին: Ընտանեկան յարկը մարդուն գերագոյն ստեղծագործութիւններէն մէկն է: Առանց անոր մարդկութիւնը բարոյականութենէ և բարձր մտատիպարներէ զուրկ պիտի ըլլար:» Կրօնքի մէջ կըրնանք Սաղմոսերգութիւն պէս ըսել թէ մարդիկ «զօրութենէ զօրութիւն կ'երթան մինչև որ Սիօնի մէջ Աստուծոյ առջև երեսնան»: (Շարժանկէ)

**ԱՄԱՎԵՐՁԻ ՀԱՆՌԵՍ ՀԱՅ-** Առաջին անգամ այս **ՈՒՀԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ** տարի բերկրառիթ պատեհութիւնն ունեցանք Ատապաղարի Հայուհեաց Վարժարանի տարեկան հանգէսներուն ներկայ գտնուելու: Կիրակի, Յնս. 24, մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր տարեկան քարոզը լսելու համար: Քարոզիչը Ղու. Ժ. 23 համարը բացատրեց իբրեւ բնական ու բանաւոր օրէնքը հոգեւոր աշխարհի: Շրջանաւարտ կարգի անդամներուն ուղղուած մասնաւոր խօսքերուն մէջ սա գաղափարը շեշտուեցաւ թէ տարիներով զիրենք խնամող ու կրթող վարժարանին սկզբունքները անոնց բնութիւններուն մաս կազմած են հիմա և անոնց այնպէս պիտի ազդեն որ զրեթէ անդիտակցաբար պիտի ապրին լաւագոյնին համար: Շրջանաւարտուհիներուն յանձնարարուեցաւ երեք բառ միտք պահել իբրեւ ազնուութեան և օգտակարութեան էական տարրերը պարունակող, այն է՝ լայնութիւն, խորութիւն և բարձրութիւն:

Երկուշաբթի իրիկուն աշակերտուհիներու միւս կարգերը շատ հաճելի հանգէս մը տուին ի պատիւ նորաւարտ կարգին: Երեքշաբթի կէսօրէն առաջ մանկապարտէզի վերջին հանգէսը տեղի ունեցաւ: Մեծ մասամբ կին էին հանգիստականները, որոնց մէջ դժուար չէր երջանիկ մայրերու դէմքեր նշմարել: Յաւալի է որ հայրեր խորհած էին թէ իրենց բազմազբաղ վիճակին մէջ չեն կրնար ժամ մը զոհել ներկայ գտնուելու համար հանգէսի մը, որ իրենց սիրելի զաւակներուն կեանքին մէջ կարեւոր թուական մը կը բանայ: Հանգէսը շատ զօսուցիչ էր և տղաքն ա'լ աւելի: Մեծ խումբն այն երջանիկ դէմքերուն, որոնց վրայ կը չողար մանկական ամէն յուզում, ինչպէս արեւոյսը կը չողայ դողդոցող տերևներու մէջէն, բերկրառիթ ու կազդուրիչ տեսարան էր: Բազմաթիւ յաջող արտասանութիւններուն, երգերուն և խաղերուն մէջ թերեւ ամէնէն հրապուրիչ բանն էր Պարէնի երգը, որու մէջ պարիկի պէս հաղուած քանի մը մանուկներ այնպէս դաշն ու շնորհալի կերպով երգեցին ու շարժեցան որ մարդ կը փորձուէր հաւատալ թէ իրօք անրջային տեսարանի մը առջև կը գտնուի:

Չորեքշաբթի օրուան վերջին հանգէսին, որ կէսօրէն ետքը տեղի ունեցաւ, շատ մեծ բազմութիւն մը ամբողջովին լեցուց ընդարձակ եկեղեցին: Այցելու մը չէր կրնար չաղդուիլ ի տես այն կանոնաւորութեան որով ամէն կարգադրութիւն եղած էր հանգիստականներուն հանգստեան համար, յայտագիրն ալ որ բաւական երկար էր՝ բացատրութիւն չըլլաով: Բոլոր աշակերտուհիները բեմին վրայ նստած էին իրենց ուսուցիչներով: Իսկ ուսուցիչներուն ետեւ կողմը նախկին չրջանաւարտներու խոշոր խումբ մը կար: Բուն Ատապաղարցի և ոչ-Ատապաղարցի չրջանաւարտներու այդ ներկայացուցիչ մարմինը տեսնելէ ետեւ մարդ դժուարութիւն չկրեր հասկնալու թէ ինչո՛ւ Ատապաղարի Հայուհեաց Վարժարանը նշանաւոր յաջողութիւն կը զանէ: Հանգէսին կը նախադասէր վարժարանին տնօրէն Վեր. Յովսէփ Ճէճիզեան: Օրուան ուղերձին նիւթն էր «Անձնականութիւն և միջավայր» Հոգեբանական կարգ մը կարեւոր սկզբունքներ պարզուեցան ամփոփ կերպով, բայց ընտանեկան, զրպրոցական և եկեղեցական կեանքի մէջ անոնց գործնական կիրառումը ունկնդիրներուն թողուեցաւ: Ուղերձին իմաստասիրական հանգամանքին հակառակ ամէն նշան տեսնուեցաւ թէ ունկնդիրները ուշի ուշով կը հետեւէին և ջերմ հաւանութիւն կը ցուցնէին ուսումնասիրուած խնդրին կենսական:

նութեան : Ն. Կ. Վեհափառութեան ձօնուած ուղերձը փարաւազեան էֆ. կարգաց և ժողովուրդը ջերմապէս ծափահարեց : Տնօրէնը սրտառուչ ուղերձ մը խօսեցաւ տասնըմէկ շրջանաւարտներուն և վկայականները բաշխուեցան : Յետոյ երեք երեւելի հիւրեր հրաւիրուեցան խօսիլ բեմէն : Առաջինն էր Ատապազարի Վսեմ. կառավարչին ներկայացուցիչը : Սա շեշտեց այն կարեւորութիւնը որ Ն. Կ. Վեհափառութեան օրով ընծայուեցաւ կիներու կրթական դատին : Այս խօսեցաւ Կարապետ էֆ. Գոնտայեան , Իգմիտի գաւառին ազգապետական փոխանորդը , որ իբրեւ հայր շրջանաւարտ կարգի անդամներէն միոյն՝ իր և ուրիշ ծնողներու երախտագիտութիւնն յայտնեց և յոյժ պատշաճ հարկ մը վճարեց վարժարանի ուսուցիչներուն և խնամակալներուն իրենց բարձր չափանիշերուն և այն հաւատարմութեան համար որով կը կատարեն իրենց գործը : Վերջին խօսողն եղաւ Իգմիտի առաջնորդ Արքայակ. Ստեփանոս սրբազան , որ իր ներկայութեամբ պատուած էր վարժարանը և հրճուեցուց բոլոր ներկաները համակ զուարթախոսութեամբ ու ողջմտութեամբ ընդելուզուած կարճ ուղերձով մը : Համոզուած յայտնեց թէ այս վարժարանը յաջողած է բարոյական բարձր չափ մը հաստատել և միւսնոյն ժամանակ եռանդալի մաղթեց որ ամէն վարժարանի մէջ բարոյական կրթութեան ընծայուի իր արժանաւոր յարգը :

Երգեցողութիւնը անսովոր կերպով ընտիր էր , ինքնին պերճ վկայութիւն մը ուսուցիչներուն ճարտարութեան և ուսանողներուն հաւատարիմ աշխատութեան : Աղջիկներուն ձայնին մէջ նշմարեցինք մանաւանդ վճիտ ոլորակ մը , որ անդուլ վարժութեամբ միայն կ'ստացուի : Հանգէսը փակուեցաւ Սրբազանին պահպանիչով : Նշանաւոր ուրիշ հիւրերու կարգէն կային Մէսէչուսէց նահանգի Պոսթըն քաղաքէն Մր. Ուրիկին և տիկինը : Մր. Ուրիկին Ամերիկեան Պորտի գանձապետն է : Հանգէսէն ետքը շատ բարեկամներ հաւաքուեցան Միս Ֆարնըմ , Միս Քինի և Միս Կայլ Ամերիկացի վարժուհիներուն սենեակները և իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին : Սոյն վարժուհիներուն , Ալիքսանդրէն էֆ.ի և իր պաշտօնակիցներուն , խնամակալներուն և տնօրէնին , Աւեֆաթէի իր շնորհաւորութիւնները կը մատուցանէ որ վարժարանին կրթական և հոգեւոր նպատակներուն մէջ անխափան յառաջդիմութեան ուրիշ տարի մը բոլորեցին :  
Հ. Մ. Ա.

ՄԵՐ ԲԱՐՁՐ Այս տարի Իւսկիւտարի Աղջկանց ԱՊՐՈՑՆԵՐԸ Ամերիկեան Գոլէճի շրջանաւարտներու կարգին մէջ երեք չէր գտնուեր Հայ աշակերտուհի : Եւ թէպէտ Բոպէրթ Գոլէճի 14 շրջանաւարտներուն Յը Հայ էին , առոր մէջ ալ ուշագրաւ կէտը սա էր որ այս Յ աշակերտներէն 4ը Կ. պոլսէն էին : Ուրեմն ըսել է թէ այս տարի գիտական այս երկու մեծ Հաստատութիւններէն օգուտ չկրցին քաղել Կ. պոլսոյ և շրջակայից մեր եկեղեցիները : Անաթոլիա Գոլէճը , Եփրատ Գոլէճը , Կ. Թ. Գոլէճը , Ս. Փոլզ Ինսթիթիւթ և Ափոսթոլիք Ինսթիթիւթ ոչ թէ միայն այն քաղաքներուն , որոնց մէջ կը գտնուին , բնակիչներուն , այլ՝ մինչև իսկ իրենց շուրջ գտնուած քաղաքներու , աւաններու և գեղերու բնակիչներուն բարւոք ծառայութիւն կը մատուցանեն : Յիշեալ Գոլէճներուն և Մարաշի Աղջկանց Գոլէճին և Խարբըրդի ու Մարզուանի աղջկանց դպրոցներուն մէջ գեղերէ անգամ աշակերտներ և աշակերտուհիներ սլակաւ չեն ըլլար : Ասոր իբրեւ արդիւնք՝ գեղերու և աւաններու մէջ գտնուած կարողութեան տէր երիտասարդներ այդ Գոլէճներուն մէջ ուսմանց մէջ յառաջդիմած են : Հիմա կը յիշենք թէ այնպիսի անձինք զորոնք Մր. Սանտըրս կամ Մր. Մարտին և կամ բարեկամ մը գեղէ մը գտած բերած և զանոնք համոզած և դպրոց դրած են , հիմա կա՛մ մեր եկեղեցիներուն մէջ իբրեւ յաջողակ քարոզիչներ , կա՛մ ուսուցիչներ կա՛մ բժիշկներ կ'աշխատին :

Կ. պոլսոյ մէջ գտնուած այս երկու Գոլէճներուն ծախքը այնքան շատ է որ երթալով մեր ժողովուրդը սա համոզման կու գայ թէ ասոնց մէջ դաստիարակուելը հարուստներու պատկանող օրհնութիւն է իբրեւ պերճանք (լիւքս) :

Մեր մէջ սխալ ուրիշ գաղափար մը ևս կը տիրէ թէ այս դպրոցներուն , մանաւանդ Աղջկանց Գոլէճին , մէջ տրուած դաստիարակութեան մեր ժողովուրդին պէտքէն շատ բարձր աստիճան ըլլալուն պատճառաւ ասոնց մէջ շրջանաւարտ եղողներ կեանքի հասարակ ծառայութիւններուն չեն կրնար յարմարիլ :

Այս առարկութիւններուն առաջինը շատ զօրաւոր չէ : Արդարեւ , որովհետեւ այս վարժարանները մայրաքաղաքին մէջ կը գտնուին , անոնց ծախքն ալ մեծ պիտի ըլլայ ըստ այնմ : Բայց սա ալ ճշմարիտ է որ չկրնար ըսուիլ թէ այս երկու վարժարաններու աղքատիկ ուսանողներուն օգնելու համար հոգ չտարուիր : Ինչ ինչ միջոցներ ի գործ կը դրուին որպէս զի այնպիսի ուսանողներ կարող ըլլան դաս-

տիրակալութիւնը այդ վարժարաններուն մէջ, Բայց սաստիկ այս կարգի և խոստմնալից աշակերտներու և աշակերտութիւններու օգնելու համար մեր եկեղեցիները նաեւ հարուստները պէտք է որ կերպեր խորհին :

Երկրորդ առարկութեան առթիւ սա ըսենք թէ միշտ պէտք է խորհիլ որ մեր լոյսը բարձր դպրոցները իրենց ուսման յայտադիրները մեր ժողովրդին կրթական կարօտութիւններուն կատարելապէս յարմարցնելու կարող ըլլան : Մեր ուսման յայտադիրները պատրաստելու ատեն ժողովրդական և Լատինական դպրոցներէ կերպեր սորվելու, զանոնք ընդօրինակելու ժողովութեանը մէջ կ'իյնանք : Բոլորէր Պոլէճը և Իսկիւտարի Ամերիկեան Գոլէճը բացառութիւն չեն ասոր մէջ, Բայց պէտք չէ մոռնալ նաեւ թէ մեր Գոլէճներուն դաստիարակութեան մեր հասակէն քիչ մը բարձր ըլլալն ալ թերեւս աստիճան մը կարեւոր է : Այս Գոլէճները գոհ պիտի չըլլան հասցնելով վաճառականներ, բժիշկներ կամ ուրիշ այս կարգի անձեր միայն : Պէտք է որ անոնցմէ մեր ժողովուրդները մտաւորապէս բարձրացնող և ի հոգեւորս առաջնորդող մարդիկ ելլեն : Այս պատճառաւ անոնք ի հարկէ պիտի պարապին զիրական այնպիսի խնդիրներու՝ որոնք գործնական կեանքի մէջ շատ յստակ չեն երևիր : Գիտական սոցիալական հաստատութիւններուն յայտնի մէկ գործն է ուսանողները մտածելու մղել և զիտական զիտներու կարող ընել :

Գիտական չէ ցուցնել այն անձերը որոնք այս Գոլէճներուն մէջ դաստիարակուած և այսօր իրենց եկեղեցւոյն և ժողովրդին հոգեւորապէս առաջնորդած են : Կրնանք վստահ ըլլալ թէ այս դպրոցներուն մէջ զիտական բաներ աւելի զօրաւոր կերպով կ'ուսուցուին քան ուրիշ Գոլէճներու մէջ : Արդ, մեզի կը թուի թէ Բիւթ. հոգ. Միութիւնը աւելի օգուտ պարտի քաղել իր մօտ գտնուած սոցիալական մեծ Հաստատութիւններէն քան զոր քաղած է ցարդ Պարտիզակի, Ատաբաղարի և այլ տեղերու վարժարաններուն, զուրսէն բաւական աշակերտներու զաւուրն չնորհիւ, ազգեցութեան չըջանալը երթալով կ'ընդարձակի Ինչո՞ւ այս կողմերու մեր եկեղեցիներն ու ժողովուրդները հիմակուրէն շատ աւելի չօգտուին Բոլորէր Պոլէճէն և Իսկիւտարի Գոլէճէն : Ըստ մեզ մեր եկեղեցիներուն համար լուսադոյն ձեռնարկներէն մին պիտի ըլլայ եւ թէ ամէն տարի այս Գոլէճները զաւուր միջոցներ խորհուրդին այնպիսի աշակերտներու և աշակերտութիւններու համար, որոնց մտային և բարոյական նկարագիրը ժողովուրդէն է վերոյիշեալ փոքրիկ դպրոցներուն մէջ :

Յ. Գ. Գ.

ԱՍՏՈՒԱԾ ՎԻՇՏ Բարեկամ մը կը հարցնէ թէ ԿԸ ԿՐԷ՞ «Աստուած վիշտ կը կրէ» : Եւ թէ Սուրբ Գիրքին մէջ պատահինք «Աստուած զղջայ» : «Աստուած բարկացաւ» և նման ասացումներու, «Աստուած մարդկային ոճեր, խօսքի ձևեր են» կ'ըսենք և մէջէն կ'ելլենք : Արդ, եթէ Աստուած «Անոնց նեղութիւններուն ատենը նեղութիւն քաշեցի» ըսէ, ա՛յս ալ պիտի մեկնենք թէ մարդոց հասկանալի լեզուով ըսուած է : Կամ, եթէ ըսենք, «Քրիստոս մեզի համար վիշտ կրեց որպէս զի իր վիշտերով մեզի համար քառութիւն ընէր» ասիկա սապէս պիտի մեկնենք, Քրիստոս իր մարդկութեամբ վիշտ կրեց : Աստուածութիւնը վիշտ չկրեց : Արդարեւ վիշտ տեսակ մը սահմանաւորում կ'ենթադրէ, մինչ Աստուած անսահման և միահեծան էակ է : Բայց այս առթիւ միտք բերենք սա քանի մը կէտերը. 1. Միտք բերենք թէ Աստուած զմարդ ինքնիշխան ստեղծած ըլլալով ինքզինք մինչև աստիճան մը սահմանաւոր ըրած է : Թէև Աստուած մարդուս ազէկ ըլլալը կ'ուզէ, երբ մարդ, իր այս ինքնիշխան կամքին պատճառաւ, ոչ թէ բարին, այլ՝ չարը ընտրէ, Աստուած զանիկա չընտրապատեր : Միւս ամէն արարածներու նկատմամբ Աստուած կամք կ'ընէ, և իր կամքը անոնց մէջ կը գործադրուի անարգել : Բայց մարդուս նկատմամբ Աստուած կամք կ'ընէ, իսկ մարդ շատ անգամ Աստուծոյ այս կամքը չկատարեր, ներհակը կ'ընէ :

Կէտ մը ևս, զոր միտք բերելու ենք, սա է. Աստուած ինչպէս որդիացող էակ է, նոյնպէս զգացող էակ ալ է : Բարին իբրեւ բարի և չարը իբրեւ չար գիտէ : Աստուծոյ համար անկարելի է որ բարին իբրեւ բարի գիտնայ և զանիկա չգիտէ, և չարը իբրեւ չար գիտնայ և անոր հանդէպ անհաճոյ զգացում չունենայ : Բանը այսպէս պիտի ըլլար եթէ Աստուած լոկ գիտցող մը ըլլար միայն : Բայց եթէ ունի զգացում ևս և կատարեալ զգացում, բնապէս չարին համար տհաճութիւն պիտի զգայ :

Բան մը ևս միտք բերենք. Աստուած կը սիրէ. ինք Սէր է : Աստուած զմարդ ստեղծելէն ետքը սիրող չեղաւ, այլ՝ ի յաւիտենից սիրող է ան : Եթէ Աստուած սիրող էակ է, մարդն ալ կը սիրէ : Եւ երբ մարդ մեղքի մէջ կ'իյնայ, մարդուն այս վիճակը Աստուծոյ մէջ վիշտ յառաջ կը բերէ : Մինչ Աստուած զմարդ ստեղծած է իբրեւ առարկայ՝ իր սիրոյն, եթէ մարդ, կա՛մ սղիտաբար կա՛մ անձնատէրաբար, կամովին Աստուածային սիրոյն անարժան վիճակի մը մէջ գտնուի, Աստուածային այս սէրը իբրեւ վիշտ պիտի յայտնուի : Աստուած զմարդ չսիր-

րեց մարդեղութեան ժամանակ, այլ՝ սիրելուն համար մարդեղութիւնը տեղի ունեցաւ: Ո՛ւր որ սէր կայ, և սիրոյ առարկան այդ սիրոյն անարժան դիրքի մէջ կ'իյնայ, հոն անշուշտ վիշտ տեղի կ'ուսնենայ: Արդ, որովհետեւ Աստուած սէր է, և մարդ Աստուծոյ սիրոյն առարկան ըլլալով՝ հանգերձ անկէ խոտորած է, Աստուծոյ մէջ վիշտ պիտի գտնուի: Թ. Գ. Գ.

## ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

«ԱՅՍ սիրելի Աստուած» կ'ըսէք դուք, «ես չեմ կրնար ըսել: Ի՞նչպէս կրնամ սիրել անհունը, ամենակարողը: Աւելի զիւրին է փորձել՝ ամպը սիրել, կամ եթերի ընդարձակ տարածութիւնը տրոփուն ջերմ զգացումներովս ընդգրկել:» Իրաւ է, չէք կրնար զԱստուած սիրել, չէք կրնար ամենակարողութեան այս լայնածաւալ, խորհրդաւոր էութիւնը սիրել: Աստուած շատ աղէկ գիտէ թէ չէք կրնար: Այդ իսկ պատճառով բարեհաճեցաւ խոնարհիլ և ձեր հասողութեան սահմանին մէջ մտնել Յիսուս Քրիստոսի անձով, որպէս զի կարենաք սիրել զինք: «Աստուած մարմինով յայտնուեցաւ:» Ամբողջ հոգիովս կ'արգահատիմ այն մարդուն որ Քրիստոսի ետին կ'անցնի և կը ջանայ անյայտ Աստուծոյ միանալ: Ինչպէս կ'ըսէք դուք, աւելի լաւ է որ ջանայ ընդգրկել առաձգական և անտեսանելի օդը ջերմ սիրով: Բայց մեր գործը Քրիստոսի հետ է. և եթէ կ'ուզէք զայն ձեռափոխել ձեր մտքին համար որպէս զի ձեր սիրտը կարենայ զայն սիրել, ձեզի ըսեմ թէ ի՞նչ ընելու էք: Նստէք և իր կենսագրութիւնը կարդացէք, ոչ մասամբ, ոչ զլուիս մը այսօր և զլուիս մը ուրիշ օր, այլ ամբողջովին, ծայրէ ծայր, ձեր մշտքին և սրտին ժամանակ տալով որ ձեր կարգացածին իմաստն ըմբռնէք: Այսպէս կրնաք տեսնել զինք իր սիրելութեան մէջ և ձեր սիրտը չկրնար չյուզուիլ: Մարդիկ Քրիստոսի նկարագիրը կը դիտեն մաս մաս, ոչ իբրեւ ամբողջութիւն: Այդպէս չեն ուսումնասիրեր զՈւսալինկիթն, ոչ ալ ուրիշ մէկը՝ որով նկարագրին վրայ կարծիք կազմել և որով անձնական արժանիքը գտնել կ'ուզեն: Ինչո՞ւ այսպէս անիրաւ կերպով վարուիլ Քրիստոսի հանդէպ: Երբեք խորհած էք թէ Քրիստոսի չորս կենսագրութիւն կայ, իւրաքանչիւրը տարբեր միտքի տէր մարդէ գրուած, որպէս զի միտքերու ամէն տեսակներու կարելի ըլլայ յարմարիլ: Ամբողջովին ուսումնասիրեցէք այդ կենսագրութիւնները և պիտի սորվիք սիրել զայն: Պէլլը

ՔՐԻՍՏՈՍ ինքզինք իրեններուն կը յայտնէ հազարաւոր կերպերով: Բայց յաճախ անոնք չեն ճանչնար զինք երբ կու գայ: Շատ անգամ կը խօսի անոնց երբ մինչև իսկ չեն զգար թէ յայտնութիւն մը ընդունած են: Ձեռն համարձակիլ այդպէս մտածել, կը վախնան թէ խոնարհութեան պակասութիւն կ'ըլլայ կարծել թէ Փրկիչն իրօք իր խոստումը պահած և իրենց եկած է: Երբ հոգեբով բեռնաւորուած և ընկճուած ենք, ո՛րքան յաճախ մեր միտքը կու գայ յանկարծ Սբ. Գրոց համար մը և երկնային շողի մը նման կը լուսաւորէ բոլոր մեր խաւարը: Երկինքէն է այն: Քրիստոս այսպէս կը յայտնուի, որպէս զի մեզ զօրացնէ և քաջալերէ: Կրնանք ծանր փորձութիւններէ պաշարուիլ և տեղի տալու վտանգի մէջ գտնուիլ, և ահա կը հասնի խրատու բառ մը: Կրնանք տրտում տխուր ըլլալ՝ մխիթարիչ մը չունենալով և չգիտնալով թէ ի՞նչպէս կանգուն մնալու ենք, և ահա տեղի կ'ուսնենայ միտքէ վեր սիրոյ և ամենակալ Աստուծոյ ծոցին չափ խոր խանդաղատանքի յայտնութիւն մը: Անգամ մը ծառի մը տակ նստած էի վտակի մը մօտ: Ձեռքս ծաղկեփունջ մը կար: Յանկարծ օդին մէջէն պղտիկ թռչուն մը վար խոյացաւ դէպի ծաղկեփունջս: Զիս տեսած չէր, և երբ տեսաւ, փախաւ անմիջապէս: Բայց չկրցաւ ինձմէ լսել իր այցելութեան անոյշ անակնկալը և յուզիչ հաճոյքը: Այսպէս թռչելով կու գայ մեզի Աստուծոյ նոր յայտնութիւնը, նոր իր ազգեցութեամբ, թէ և հին իր տառով: Նման թռչունին, որ իր փոքրիկ ոտքերով և կտուցով ինծի դպաւ միայն, կրնայ մեր սրտին վրայ իջնել լոկ բոպէ մը և դարձեալ յանկարծ փախչիլ ինչպէս յանկարծ եկաւ, բայց կը կատարէ իր գործը: Ինչպէս ցօղաթուրմ մացառներ անցնող բանի մը հպումով առաւօտուն կը թօթափեն իրենց տերեւները ճնշող բեռան ծանրութիւնը, նոյնպէս մեր սիրտերը մէկ ցունցով կը թօթափեն իրենց բեռները և կը բարձրանան գոհաբանութեան ու խնդութեան երգերով: Պէլլը

ՏԵՒԱԿԱՆ երջանկութիւն չըլլար առանց Աստուծոյ: Եթէ ծառի մը կտորած մէկ ճիւղը կրնայ ըսել, «Արդ ազատ եմ ես, պիտի մեծնամ և ծառ մը ըլլամ», նմանապէս կրնայ մարդկային էակ մը ըսել, «Արդ ուզածս պիտի ընեմ և ուզած կերպովս երջանիկ պիտի ըլլամ», երբ իր վայելքը Աստուծոյ չընդունի: Կոտորած ոստ է ան, կըտրուած եղէգ մը, անտուն անտերունջ մը: Ծնմաբիտ երջանկութիւն բնաւ չկրնար ճաշակել մինչև չսկսի ստանալ զայն իր բուն աղբիւրէն, Աստուծոյ: Պէլլը

## ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Ա. Գ. Ա. ՀՈՒԹԻՆԸ ԶԱՓԱԶԱՆՅՈՒԹԻՒՆ

Ա. Գ. Ա. ՀՈՒԹԻՆԸ մարդոց մէջ շատ անգամ ի դուր կը յոգնի, և իր նպատակէն կը վրիպի ինչպէս աւելի խոնարհ արարածներու մէջ: Դեռատի բնախօս մը միջադէպ մը կը պատմէ, որու ինք ականատես եղած է և որ մեր ժեարաւոր բարեկամներուն, թոշուներու, խելքը ցոյց կու տայ: Ծիծեռնակի չորս ձագեր նստած էին ցանկի մը վրայ: Մեծ թռչունը օդին մէջ շրջան կ'ընէր և անոնց համար ճանձ կ'որոտար: Քանի մը ընդհատման մը կ'իջնէր և զանոնք հիւթեղ ճանձով կը կերակրէր, աջակողմեան թռչնիկէն սկսելով, զոր թիւ 1 պիտի կոչենք: Այսպէս իւրաքանչիւր թռչնիկ կը կերակրէր, ապա ուրիշ ճանձ բռնել կ'երթար: Թռչնիկները իրարու բոլորովին նման կ'երեւէին ինչպէս չորս լուբիաներ: Եւ զիտող պատանին չէր կրնար մին միւսէն զանազանել: Բայց մայր թռչունը կրնար: Մինչ այն ճանձ կ'որոտար, թիւ 4 թիւ 3-ը վերեն անցաւ ու երրորդ եղաւ չարքին մէջ, յայտնապէս յուսալով որ իր կարգը չուտ պիտի հասնի: Սակայն այս հնարքը չաջողեցաւ: Վասն զի երբ մայր թռչունը վերադարձաւ, զանց ըրաւ այդ խորամանկ թռչնիկը, ըսն մը չտուաւ անոր: Միւս անգամուն կերակրեց զայն: Թռչնիկը դարձեալ կրկնեց իր խաղը, ուրիշ ոստում մը ևս ըրաւ և չարքին մէջ երկրորդ եղաւ: Բայց դարձեալ չաջողեցաւ, վասն զի մայր թռչունը կերակրեց զայն որու տեղը զբաւած էր այս երրորդը:

## ԳՈՐԾԻՆ ՎԱՐՊԵՏՆ ԸԼԼԱԼ

Ա. ՀԱԳԻՆ տարբերութիւն կայ ընդ մէջ այն մարդուն որ իր գործին կը հետեւի ծառայական զգացումով, ըստ կարելոյն քիչ ուշադրութիւն ընծայելով անոր և սակայն ապրուստն անկէ ստանալով, և այն մարդուն որ իր գործին կը տիրանայ և խանդով կ'աշխատի զարգացնել ու ազնուացնել զայն: Լեհացի մեքենագէտ շան Քրդզըն, որ իր գիւտերուն համար ոսկի մետաղ ստացաւ, շատ արտասովոր բան մը ի գլուխ հանեց երբ յաջողեցաւ ութ ժամու մէջ ամբողջ ժամացոյց մը շինել այնպիսի նիւթերով, որոնց վրայ արհամարհանքով պիտի նայէին յոյժ շատ ժամագործներ: Կ'երեւի թէ Ռուսիոյ Զարը, Քրդզընի հրաշալի ճարտարութիւնը լսելով, որոշեց փորձի մը ենթարկել զայն: Տուփով մը քանի մը պղինձ գամ, փայտի տաշուք, կտրած ապակիի կտրոններ, հին ճաթած

ճենապակիէ գաւաթ մը, քիչ մը մետաղաթիւ և տեսակ մը թղթախաղի բեւեռներ զրկեց անոր և պահանջեց ժամացոյց մը շինել այդ նիւթերով: Քրդզըն, առանց այլալելու, մանաւանդ Ռուս արքունիքին մէջ առով չնորհ գտնելու ոսկեղէն պատեհութիւն մը նշմարելով, սկսաւ աշխատել ամենայն նուաճով: Եւ ութ ժամու գրեթէ անհաւատալի կերպով կարճ տեւողութեան մէջ յաջողեցաւ հրաշակաղմ ժամացոյց մը զրկել Զարին: Ն. Վեհափառութիւնը այնչափ սքանչացաւ ու զմայլեցաւ այս գործին վրայ որ մարդ զրկեց ժամագործին և քանի մը պատուանշան տուաւ ու թոշակ մը կապեց: Ժամացոյցին կափարիչները ճենապակիէն, իսկ մեքենաները կը բաղկանային հին գաւաթիւն ընկերացող այլազան նիւթերէն: Ոչ միայն ճիշտ ժամանակ կը պահէր այն, այլ և երեք չորս օրն անգամ մը միայն լարուելու պէտք ունէր:

## ՎԷՄԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆԵԼ

Կ'ԸՍՈՒԻ Թէ աշխարհի վրայ երկաթուղիի գծի մէջնէն փոքր մասը, որու շինութիւնը միանգամայն ամէնէն մեծածախն եղած է, կը գտնուի Ամերիկեան Իրի երկաթուղիին Քարպլնտէյլ հատուածին մէջ լեռան մը զագաթը: Այդ մասը քառորդ մղոն երկայնութիւն ունի, բայց ձողերու գետեղման յարմար վայր պատրաստելու համար 300,000 տոլար ծախսել հարկ եղաւ: Երկաթուղին 1875ին աւարտած էր, և կառախումբեր անցած էին անոր վրայէն: Բայց գիշեր մը գծին քառորդ մղոն երկայնութեամբ մէկ մասը ձողերով ու հողակոյտով ամբողջովին անյայտ եղաւ մեծ ճահիճի մը մէջ, ուր առաջ հաստատուն գետին մը կար ըստ երեւութիւն: Այդ ճահիճին մէջ երկաթուղիի տասը հազար կառք խիճ և ծառի հինգ հարիւր խոշոր կոճղ նետուեցաւ, բայց հիմի ծառայող յատակ մը ձևացնելու համար բնաւ զգալի օգուտ մը չունեցաւ: Վերջապէս մակերեսէն հարիւր վաթսուէն ոտք վար հաստատուն ժայռ մը գտնուեցաւ և իբրեւ հիմ գործածուեցաւ: 40ական ոտք երկայնութեամբ չորս ցից միւնելով իրարու վրայ: Ճահիճը հաստատուն գետնի վերածելու համար հարկ եղաւ 1,500 ծառ և ամբողջ բլուր մը խիճ թափել հոն: Բաղմաթիւ հողիներ իրենց երջանկութեան յոյսերը աւաղի և ճահիճի վրայ հիմնելու ահաւոր սխալը կը գործեն: Միայն Յաւիտենական Վէմը կարող է մնայուն հիմ հայթայթել: Քրիստոսի վրայ շինողները բնաւ պիտի չամչնան:

## ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՄԷՉՆԻՔՈՖԻ ՎԱՐԿԱԾԸ  
ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Շատ ջանքեր եղած են մարդկային կեանքին տեղափոխելու և առ հասարակ կենդանական կեանքին սահմանը որոշելու համար և թէ որոշ օրէնք մը կա՞յ այս մասին : Այն իրողութիւնը թէ խոշոր կենդանիները մանրերէն երկար կ'ապրին, հիմը եղած է սա ասացուածին թէ կեանքի ամբողջ տեւողութիւնը համեմատական է այն ժամանակին որ պէտք է անոր չափահասութեան ժամանակուն համար, քանզի կենդանիի մը զարգացման տեղափոխութիւնը սովորաբար կը զանազանի անոր խոշորութեան համեմատ : Այսու ամենայնիւ այս յարաբերութիւնը պարզ բան մը չէ . վասն զի ձիերը, որ կատարելապէս չափահաս կ'ըլլան չորս տարեկանին, շատ անգամ քառասուն տարի կ'ապրին : Ընդհակառակն ոչխարը, որ իր հինգերորդ տարուան մէջ կատարելապէս զարգացած չըլլար, բոլորովին կը ծերանայ երբ տասնչորս տարեկան կ'ըլլայ :

Յիշութեան տեղափոխեան միջոցն ալ իբրեւ ազդակ առնուած է կեանքի երկարութիւն հաշուելու համար : Այս մասին բազմաթիւ բացատրութիւններ կը ներկայանան հանուած եղբակացութիւնները վստահելի ընելու մասին : Դարձեալ ձին, օրինակ բերելով, մարդէն աւելի երկար ժամանակամիջոց մը կ'անցնէ սաղմնային, և սակայն մարդուն կեանքին կէսէն աւելի կեանք չունի : Յայտնի է թէ սեռը տարբերութիւն մը չընէր խնդրին մէջ, վասն զի կը թուի թէ այդ մարդիկ և կիներ կեանքի իւր նոյն երկարութիւնը ունին :

Անողնայաբներուն մէջ երբեմն շատ երկար ապրողներ կան : Անէմոն կոչուած ծովային կենդանիներ յաճախ պահուած են աւելի քան վաթսու տարի : Ծովային երկպատեաններ կան որոնք վաթսուէն մինչև հարիւր տարի կ'ապրին :

Միջառներու կեանքին ժամանակամիջոցներուն այլազանութեան հակառակ անոնցմէ ոմանք ստուգիւ մեծ տարիքներու կը հասնին՝ բազմատապէս խօսելով : Ամերիկեան եօթնևտասնամեայ մարախը (Cuada septemdecim) հարսնեակ վիճակին մէջ միայն կ'ապրի, ինչպէս անունը կ'ակնարկէ, տասներեօթը տարի :

Կրիայի և կոկորդիլոսի նման սողուններ ևս շատ երկար կ'ապրին : Ի Փարիզ Բնապատմութեան թանգարանին մէջ կոկորդիլոսներ պահուած են աւելի քան քառասուն տարի և ծերանալու նշաններ չեն ցուցած : Բէյլի Թաունի կառավարչին պարտէ-

զին մէջ կրիայ մը կ'ապրի ութսուն տարիներէ հետէ, և կը կարծուի թէ երկու հարիւր տարեկան է : Ուրիշ կրիայ մը, Կալաիակոս կղզիներէն բերուած, 175 տարեկան է : Բնական մակաբերութիւնը սա է թէ պաղարիւն կենդանիներուն մէջ կազմական փոփոխութիւնները այնպէս յամր են որ գործարանները արագ չեն փոխուիր ինչպէս կը փոխուին տաքարիւն ձեւերուն մէջ : Այս ըսուածին ճշմարտութիւնը տակաւին հաստատուած չէ :

Թռչուններուն աւելի հասարակ կեանքը 15-20 տարի է : Վանդակի մէջ պահուած դեղձանիկներ (քանարեա) 19-20 տարի ապրած են, Եկքանիկը (ոագա գուշու) մինչև 23 տարի : Թռթակներ յաճախ 80 տարեկանի հասած են և երբեմն մինչև 100 տարի : Ազոու մը ապրած է 69 տարի և ուրիշ մը՝ 70 տարի : Վիէնայի մօտ արքունի պարտէզին մէջ ճերմակ գլուխ կոչուած անգղ մը 118 տարեկան մեռաւ, և ոսկի արծիւ մը՝ 104 տարեկան : Գալով զարգացման աստիճանին, կը գտնենք թէ կեանքը աւելի կարճ է կաթնատուններուն մէջ, փիղերը դուն ուրեք 100 տարիէ աւելի կ'ապրին : Վերև յիշեցինք թէ ս'ըջափ կ'ապրին ոչխարները և ձիերը :

Մէշնիքոֆ, կեանքի տեղափոխեան այս այլազանութիւնը քննութեան առարկայ ընելով, անոր պատճառը դտած է մարսողական դրութիւնը : Շնչման, չրջաբերութեան և միզային հիւթանշատ ման գործարանները մեծ տարբերութիւններ չեն ցուցներ արարչագործութեան այլևայլ ձեւերուն մէջ : Այսու ամենայնիւ երբ կու գանք մարսողական խողովակին, ամբողջ երեւոյթը կը փոխուի : Ասիկա ամէնէն աւելի նշանաւոր կերպով կը ցուցուի թռչուններուն վրայ . վասն զի անոնց զանազան տեսակներուն մէջ մեծագոյն տարբերութիւններ կը գտնուին կեանքի երկարութեան և մարսողական խողովակին յօրինուածութեան մէջ :

Ինչպէս ըսուեցաւ առաջ, թռթակները շատ երկար կ'ապրին : Անոնց մարսողական խողովակը շատ պարզ է և շատ քիչ ունին փորոտիքի միջրոպներ, վասն զի նիւթը փորոտիքներուն մէջ կարճ ժամանակ մը կը մնայ : Ասթրիքլուս կոչուած թռչունը և ուրիշ արագաթփօյ թռչուններ, որոնք լաւ զարգացած կուրաղի ունին և բարդ ու կրնճուտ փորոտիք, կարճ կ'ապրին : Եթէ կեանքին երկարութիւնը փորոտիքի միջրոպներէն զերծ ըլլալու արդիւնքն է, պէտք է մանրէները արդիւող դարման մը գտնել : Եւ ասիկա, ըստ Մէշնիքոֆի, կը թուի թէ կը գտնուի կաթնաթթուին (lactic acid) մէջ :

Հաստատուած իրողութիւն է թէ կաթնաթթուան մանրէները արգելելու յատկութիւնն ունի : Միւր շատ անգամ կը պահուի թթու կաթի մէջ : Նոյն խի կաթը կ'ենթարկուի խմորացման : Բայց կը տարբարակուի այն պայմաններուն մէջ որոնք յոյժ նպաստաւոր են : Սաուրքրաութ (Sauerkraut) կաթնաթթուին խմորացումէն կ'արտադրուի , և իր պահպանիչ յատկութիւնները այս գոյացութեան կը պարտի : Մարդկային այն ցեղերը , որոնք կ'ապրին թթու կաթի զանազան պատրաստութիւններով , դիտուած է որ սովորաբար նշանակելի տարիքներու կը հասնին : Մարդիկ թէ՛ անհատապէս թէ՛ խմբովին , որոնք խմորեալ կաթով — մածուկով — կ'ապրին , մեծ տարիքի կը հասնին , և ասոնցմէ , որոնք բազմաթիւ են , քանի մը հատը յիշել օգտակար պիտի ըլլայ : Մէշնիքոֆ կը պատմէ Րիլէ անուն մէկուն վրայ , որ հաւաքեկութիւն կրեց Ափրիկէի արևմտեան ծովափերը , տեղացիներէն զերի բոնուեցաւ : Կ'ըսէ թէ Ափրիկեցի ժողովուրդներուն մէջէն շատեր , որոնց հետ առնչութիւն ունեցած է , երկու երեք հարիւր տարեկան են : Այս թուանշանները չափազանց խոշոր են , բայց հաւանական և հետաքրքրական , վասն զի Արաբները ուղտի թարմ կամ թթու կաթով կ'ապրին :

Պուլկարիոյ մէջ հարիւրամեաներու ապշեցուցիչ թիւ մը կայ : Հոն գլխաւոր ուտեստն է մածուկը : Վերաինի մէջ գործաւոր մը , Ամպրուազ Ժոլէ , մեռաւ 1731ին 111 տարեկան : Ան ուրիշ բան չէր ուտեր , բայց միայն անխմոր հաց , և ուրիշ բան չէր խմեր , բայց միայն սերն առնուած կաթ :

Մակարդուած կաթը (մածուկ) և նման կաթի ուրիշ արտադրութիւններ արդիւնք են կաթնային թթուի մանրէներուն գործունէութեան , որոնք կաթնային թթու կ'արտադրեն ի վնաս կաթնաշաքարին : Այս թթուած կաթերուն շտափն մէջ տարբեր շատ տեսակ միքրոօններ կան , յաճախ վնասակար , որոնք կ'ընկերանան բաղձացուած խմորացումը յառաջ բերող մանրէներուն : Ուստի աղէկ է տեսակ մը խմոր որու մաքրութեանը տարակոյս չկայ : Պուլկարական պասիլուսի (մանրէ) պատրաստութիւնները ամէնէն աղէկն են նպատակին համար , ըստ Մէշնիքոֆի :

Մ. Մասոյ մածուկէն մեկուսացուց Պուլկարական պասիլուսը : Այս պասիլուսը մեծ քանակութիւններով կաթնաթթու կ'արտադրէ , մինչ շատ փոքր քանակութիւններով կը ձևակերպին ուրիշ թթուներ , որպիսի են աւելի և ֆորֆ , որոնք քիչ մը վնասակար են :

Խմորեալ կաթ պատրաստելու մեթոտը , զոր Մ. Մէշնիքոֆ կը ջատագովէ , հետեւեալն է . Կաթին եռալէն և արագ մը զովանալէն ետքը կաթնային միքրոօններու զուտ մշակութիւններ կը ցանուին անոր մէջ բաւական քանակութիւններով , արգելելու համար սերմնիկներու ծլիլը որոնք արդէն կը գտնուին կաթին մէջ և ջնջուած չեն եռացմամբ : Խմորացումը քանի մը ժամ կը տեւէ , ջերմութեան աստիճանին համեմատ , և վերջապէս կ'արտադրէ թթու մակարդուած կաթ , ախորժահամ , որ հզօրապէս կ'արգելէ փորոտիքներու փտութիւնը : Այս կաթը , եթէ օրը 300-500 խորանարդ հարիւրորդամեթր առնուի , կը կանոնաւորէ փորոտիքներուն գործողութիւնը և երկկամներուն նպաստաւոր գրդիտ կու տայ :

Պասիլները կրնան առնուիլ նաև մանրիկ գնտակներու ձևով , բայց բաւական քանակութեամբ չաքար պարունակող նիւթ , զոր օրինակ քաղցրաւենի (բէշէլ) , կամ անոր նման բան մը պէտք է առնել ամէն ճաշի հետ , հայթայթելու համար այն հարկաւոր նիւթը , որմէ միքրոօնները կրնան արտադրել կաթնաթթուն : Մէշնիքոֆ կ'ըսէ թէ ինք անձամբ օգուտ քաղած է այս դարմանութեամբ :

## ԲԱԶՄԱԶԲԱՂ ԱԾԽԱՐՅԵՆ

Առաջադրուած է հազար ոտք երկայն նաւեր շինել քանի մը տարուան մէջ : Իռլանտական նաւակառոյց Ընկերութիւն մը զալ տարի այսպիսի նաւի մը շինութեան սկսելու պատրաստութիւններ կ'ընէ հիմա : Արդի ամէնէն խոշոր նաւերուն երկայնութիւնը 800 ոտքէ պակաս է :

— Ըստ քաղաքապետական արձանագրութեանց , Փարիզ աշխարհի ամէնէն շատ նաւարկող բնակիչներն ունի : Մօտեքս մէկ ամսուան մէջ 128,000 այցելուներ եկան Փարիզ և 130,000 մեկնեցան : Մէկ տարուան համազումաբը 1,750,000 էր :

— Չհնչող ոսկի դրամներ խարդախուածներէն չեն միշտ , կ'ըսէ Ամերիկեան պաշտօնատար մը , Երբեմն շատ մանր խոռոչ մը կը կենայ դրամին մէջ : Ասիկա պատճառ մըն է որ դրամը լաւ չհնչէ : Երբ հալուած մետաղը կաղապարներուն մէջ թափուի , օդի պղպշակներ կը մտնեն անոր մէջ , և այդ պղպշակները կը մնան և չեն նշմարուիր դրամին մէջ : Այսպիսի դրամներ լաւ չեն հնչեր :

— Լէօդպէրի Փապուղիին շինութեան գործը յառաջ կը տարուի : Անիկա կ'անցնի Պէրնի Ալպիաններուն մէջէն : Փապուղիին երկայնութիւնը պիտի ըլլայ ութուկէս մղոն , ուստի անիկա երրորդն է Եւրոպայի ամէնէն երկար փապուղիներուն մէջ :

Երբ այս փապուղին աւարտի, ուղղակի ճամբայ մը պիտի կենայ Միլանէ Պէրն, ասոր և Սէմիլոն փապուղիին մէջէն։ Յիշեալ երկու կէտերուն մէջտեղի երկաթուղիով ճամբորդութեան հեռաւորութիւնը պիտի կարճնայ գրեթէ 80 մղոն։ Փապուղին 2,000,000 տոլար ծախքով պիտի ելլէ, և կը ներկայացնէ աւելի քան 500 գործաւորի չորս տարուան աշխատութիւն։

—Մր. Լիւթհեր, Պըրպէնքի նախկին գործաւորներէն Չինացի մը, կ'ըսուի թէ իր տէրոջ օրինակին հետեւելով անհոտ սոխ արտադրել ձեռնարկած է։ Եթէ համը կը պահուի, ինչպէս կը տեղեկագրուի, Արեւմտեան գիտութիւնը պարտի խոնարհիլ Արեւելեան նրբութեան առջև։

—Անգղիոյ գրեթէ բոլոր երկաթուղեաց ընկերութիւնները երկաթուղւոյ ոսկեգօծ անցատուներ կը հանեն, զորոնք ունեցողները ճրի կը ճամբորդեն Բրիտանեան կղզիներուն մէջ ունէ կառախումբով կամ դժի վրայ։ Այս տոմսերը, որոնք ձուածն են, արծաթ քսանըհինգ սէնթիոցի մը մեծութիւնն ունին և անոնց վրայ փորագրուած է Ընկերութեան զինանշանը և ստացողին անունը։ Անոնք չեն կրնար գնուիլ, այլ երկաթուղեաց տնօրէններէն կը նուիրուին այնպիսի անձանց որոնք երախտապարտ կացուցած են Ընկերութիւնը։

—Աշխարհի և ոչ մէկ երկիրը կրնայ այժմ բաղդատուիլ Ամերիկայի հետ նարինջ և նաման պտուղներ արտադրելու կողմանէ։ Յլորիտայի և Լուիզիանայի տխուր ճահիճները, որոնք երբեմն կոկորդիլոսներու և մթնշաղկերու բոյն էին, հիմա ճշմարիտ պարտեզներու փոխուած են ցամաքեցուելով, մինչ Բալիֆորնիոյ աւազակոյտները և խորտուրտ բլրակողերը չքել երեւոյթ մը ստացած և ոսկեգոյն արտերու փոխուած են ոռոգման միջոցաւ։ Նաբինջի բերքը այս տարի հասած է 1,300,000,000 հատի, թիւ որ ամենամեծն է Բալիֆորնիոյ պատմութեան մէջ։

—Լոնտոնի մէջ կաղ ծախելու համար գործածուած ֆէնի քն արք անունով մեքենաները այնքան ընդհանրացած են որ այդ քաղաքին մէջ գրեթէ սով կայ պղինձ ստակի։ Բրիտանական փողերանոցը օրը չորս տակառաչափ դրամ կը կտրէ խնդրանքը գոհացնելու համար։ 1907ին հազար երեք հարիւր երեսունըրկեց տակառաչափ փէննի առնուեցաւ ինքնաշարժ կաղաչափերէն։ Որովհետեւ չափող մեքենաները երեք ամիսը անգամ մը միայն կը բացուին, կարելի է տեսնել թէ չըջաբերութենէ ժողովուած դրամին գումարը մեծաքանակ է։

—Անցեալ տարի Միաց. Նահանգները 1,900,000

տոլարի ապրանք ծախեցին ծովերէն անդին և գնեցին իբր 1,400,060 տոլարի վաճառք։ Այս գումարները ամէնէն խոշորն են Ամերիկեան վաճառականութեան պատմութեան մէջ։ Երբ աղղ մը օտար երկիրներու կը ծախէ աւելի քան որչափ կը գնէ, յաջող և զարգացուն վիճակ կը նշանակէ այդ։

—Եգիպտոսի մէջ մեծ ձեռնարկներէն մին է երկար կամուրջի մը շինութիւնը Նեղոսի վրայ Գահիբէ երկու մղոն դէպ հարաւ։ Կամուրջը ունի 1,700 ոտք երկայնութիւն և համալուար Լոնտոնեան կամուրջին լայնքը։ Ելեկտրական կրկին թելեր կ'երկնան անոր մէկ կողմէն միւսը և կը ձեւացնեն կապակցող օղակ մը Գահիբէէ Պիզէի բուրգերը երկնցող պողոտայի մը վրայ։ Կեղոնին վրայ բացուող մասը 242 ոտք երկայնութիւն ունի որպէս զի նաւեր հանգիստ անցնին։ Կրնայ բացուիլ երկուքուկէս վայրկեանէն ելեկտրական մեքենա կանուլութեամբ մը։

—Գերմանական Մայնց քաղաքէն Եոզէֆ Վայտէնայմըր աստեղագիտական ամէնէն զարմանալի ժամացոյցն ունի։ Ժամացոյցին սկաւառակը կը ցուցնէ օրուան ժամերը, շաբթուան օրը և ամիսը։ Երեսուն օր ունեցող ամիսներուն մէջ երեսունը մէկին վրայէն ոստում մը կ'ընէ և կ'անցնի մէկին, իսկ նահանջ տարուան մէջ փետր. 29էն կը ցատկէ յաջորդ ամսուան առաջին օրուան վրայ։ Ժամացոյցը կը ցուցնէ նաև Արուսեակ մոլորակին ընթացքը և Լուսնի փուլերը։ Ժամացոյցին մեքենականութիւնը կարելի է ըստ կամա շարժել դէպ ի ետ ունէ անցեալ թուական մը և դարձեալ բերել ներկայ թուականին։ Ժամացոյցը 45 տարի պէտք պիտի չունենայ ունէ տեսակ նորոգութեան։

—Պուտափէշթի (Հունդարիա) նամակատան պաշտօնեաներ հնարած են օդաչու նամակատուփը, նեղութենէ ազատելու համար թղթատարական պաշտօնեաները, որոնք սակաւաթիւ են և ամէն օր հարկւրաւոր սանդուղի աստիճաններէ վեր ելելու հարկին մէջ կը գտնուին աւանդները իրենց տեղերը հասցնելու համար։ Նորահար այս նամակատուփը կրնայ չէնքին գետնայարկէն իր տեղը զրկուիլ զսպանակի մը դպչելով։ Կանգ կ'առնէ ուղուած յարկին քով, և հոն կը մնայ մինչև որ պարպուի, երբ պաշտօնեան զսպանակի մը դպչելով կրնայ զայն վար բերել։ Շարժիչ զօրութիւնն է ելեկտրականութիւնը։

—Երեւելի լնախոյզ մը չահեկան գիտողութիւններ կ'ընէ թռչուններու վրայ։ Մեր փետրաւոր բարեկամներէն ոմանք կը թուի թէ օրը տանընդ ժամ կը գործեն, միջատներ և որդեր որսալով։

Տորգելը (արտոճ դուշու) ամառը ամէն առաւօտ կ'ելլէ ժամը 2.30-ին (Ը. Ե.), կը սկսի իր աշխատութիւններուն և չգաղբիր մինչև զիշերուն ժամը 9.30: Այս ժամանակամիջոցին անոր չատակեր ձագերը 206 անգամ կը կերակրուին: Սարեակը (զարա թավուդ) միւսնոյն ժամուն կ'ելլէ, բայց աւելի կանուխ կը թողու դործը: Անոր դործի օրը տասնութ ժամ է, և ձագերը կը կերակրուին 100 անգամ: Երաշտահալը (տեսակ մը փոքրիկ ճնշողուկ) կը դործէ ժամը 3էն մինչև 9: Հասկըցուած է որ մայր թռչունները օրը 417 անգամ կը կերակրեն իրենց ձագերը, զլիաւորապէս թըրթուրներով:

—Ամերիկայի Արեւմտեան նահանգներու «Մահուան Զոր»-ին և անապատ երկրի ուրիշ մասերուն ճակատ կակտենին (barrel cactas) երեսուն քառասուն ոտք կը բարձրանայ: Անոր մեծ արժէք ունենալուն պատճառը այն է որ ծարաւը մարդ հիւթ մը կը պարունակէ: Մահուան զրեթէ մօտեցած չատեր իրենց ձագերուն և ծունկերուն վրայ դէպ այս առնակը սողալով լափած են հիւթը որ կը կաթկթէ տունկին դանակով ձեղքուելէն ետքը: Հնդկները օրերով ապրած են այս հեղանիւթէն անգամ մը խմելով: Այս տունկը իր խոշորութեան չնորհիւ կարող է սաստիկ աւազի փոթորիկներու դիմադրել, որոնք կը տապալեն կը կոտրեն ուրիշ ամէն տեսակ թուփ և ծառ:

—Ռալֆ Բոդ դեռահաս Քալիֆօրնիացին կանոնաւոր ըմբշխաղերու միջոցաւ այնպէս չափակցութեամբ և ուժով օժտուեցաւ ինչպէս վաղեմի Յոյներուն տիպարները: Վեց ոտք վեց մատ բարձրութիւն ունի, թէև անոր ոչ հայրը և ոչ մայրը բարձրահասակ էին: Ծանրութիւնն է 245 լիպրա երբ իր ըմբիշի հանդերձները կը հագնի: Կուրծքին չափն է 48 մատ, մէջքը՝ 40 մատ պակաս: Միշիկըն Համալսարանին մէջ, ուր ֆիզիքական տնօրէնները նշանակեցին անոր կրթութեան աստիճանները, վկայեցին թէ ան է «կատարեալ ֆիզիքական մարդը» վասն զի անոր բոլոր անդամները չափակցական են: Անոր առածն է, «Պարզ ուստեստ և առատ քուն»:

—Երկաթուղիի ճարտար պաշտօնեայ մը կը հաւատայ թէ երկաթուղեոյ ինքնամուղ կառքը նոր թուական մը պիտի ստեղծէ տեղափոխութեան համար: Այս հաւատքին վրայ աւելի քան 250,000 տոլար ծախսած է վերջին չորս տարիներու միջոցին, փորձեր կատարելու համար: Շինուեցաւ պողպատեայ չարժիչ կառք մը սուր ցուկով, այնպիսի ձևով որ կարելի ամէնէն քիչ ընդլիմութիւնն

ընէ՝ օդը: Միւսնոյն ժամանակ անոր արտաքին մակերեսին ձեն այնպէս է որ սաստիկ արագութիւնը, փոխանակ զանիկա երկաթուղեոյ ձողերէն վերջերցնելու միտում ունենալու, յառաջ կը բերէ միջնորոտային ճնշում, որ կառքը դէպ ի վար կը մղէ, և այնպէս կու տայ աւելի ծանրութիւն և քաշողական աւելի դժուրութիւն: Այս կերպով կառախումբը ժամը 100 մղոն արագութեամբ պիտի սուրայ:

—Ամերիկացի ատենախօս մը անգամ մը ըսաւ Շէյքսպիրի համար թէ անիկա մարդ մըն է որ ապագայ սերունդներուն «կտակեց բոլոր անհամար մեղքներուն ամէնէն ճոխ ժառանգութիւնը»:

Թէև ան տղարի և սէնթի ակնարկութիւն չըրաւ և սակայն եթէ Ուաշինկթընեան թերթի մը տուած թուանշանները ճշգրիտ են, ըսուածը այդ նշանակութեամբ ալ զրեթէ չիտակ կրնայ ըլլալ: Ժողովրդային վէպ մը, որմէ կէս միլիոն օրինակ կը ծախուի քանի մը տարուան մէջ, սքանչելիք կը նկատուի, բայց Շէյքսպիրի դործերէն դեռ մօտաւորապէս երեք միլիոն օրինակ կը ծախուի ամէն տարի: Եթէ մէկ տոլար իբրեւ հեղինակի իրաւունք վճարուէր իւրաքանչիւր գիրքի համար, — և առիկա քիչ պիտի ըլլար արդի հեղինակներու վճարուած բաժնին բաղդատմամբ, — տարին երեք միլիոն տոլար եկամուտ պիտի գոյանար: Եւ տակաւին կ'ըսուի թէ գրականութիւնը ապերախտ արուեստ է, ստակ չըբերի:

## ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրէդ: Աւետ. Ժողովուրդը հոս երեք կազմակերպեալ եկեղեցի ունի: 1. Հայ Երեցայն Եկեղեցին. Գեղեցիկ ու փառաւոր չէնք մը ունի: Վերի յարկը պաշտամունքի, իսկ վարի յարկը Կիրակնօրեայ դպրոցին և աղօթաժողովներու յատկացուած է: Ամէն կիրակի խուռն բազմութիւն մը կու դայ կենաց Բանին քարոզութիւնը լսելու համար: Այս եկեղեցիին վերաբերեալ ընտանիքներ հարուստ և թուով շատ են: Այնպէս որ ամէն կիրակի Ժողովի ներկայ եղողներուն թիւը 250—300 հոգիի կը հասնի. բացառիկ պարագաներու մէջ 600—700-ի կը բարձրանայ: Այս եկեղեցին ունի իր Կիրակնօրեայ դպրոցը, որուն վերատեսուէն է Տիար Ա. Քէմալեան: Ծաղթուան մէջ ընդհանուր աղօթաժողովէն զատ ունին կանանց Ժողովներ ալ: Այս եկեղեցեոյն մէջ կը գտնուին Աւետարանի շատ մը պաշտօնեաներ, որոնք իրենց դործերն ունենալով կ'ըսալին և կ'օգնեն եկեղեցեոյն իբր կանոնաւոր Ժողովուրդ:

Երեցական եկեղեցեոյն նախորդ երէցը Վեր. Յ.

Ֆիլեան մեծ դեր ունեցած է այս եկեղեցւոյն չինութեան գործին մէջ։ Այժմու քարոզիչ երէցն է Վեր. Յ. Հայկունի, որ երկար տարիներ պաշտօնավարած է Թուրքիոյ մէջ, յետոյ Ամերիկա եկած, Նիւ Եորք գորգի վաճառականութեամբ զբաղած է և երբեմն ալ քարոզելու պաշտօն վարած։ Իր բարձր կրթութիւնը Ամերիկայի մէջ ընդունած է։ Յրէզնօ գաղէն ի վեր կը քարոզէ Երիցականութիւնը։ Մեծ եռանդ մը ցոյց կու տայ իր պաշտօնին մէջ։

2. **Փալլէի Ժողովարան Եկեղեցին**։ Մօտ տարիներու ծնունդ է Փալլէի Ժողովական եկեղեցին։ Աշխատութեամբ Վեր. Յ. Սանդիկեանի ունին իրենց յատուկ եկեղեցւոյ չէնք մը։ Փալլէիցի կանոնաւոր պաշտօնեայ չունին։ Յուսալի է որ շատ չանցած պիտի ունենան։ Կիրակնօրեայ դպրոցին վերատեսուէն է Աւետիս Աղակակոսեան։

3. **Պ — Ժողովարան Եկեղեցին**։ Այս եկեղեցին եւս գրեթէ չորս տարի առաջ հաստատուած է Վեր. Յ. Սանդիկեանի ձեռքովը։ Պաշտամունքները տեղի կ'ունենան Յրէզնօի Այաթիւն Հոլի մէջ։ Որովհետեւ դեռ իրենց յատուկ չէնք չունին, մեծ ջանքով կ'աշխատին եկեղեցւոյ չէնք մը կառուցանել։ Շէնքին տեղը գնուած է և հաւանականաբար գալ տարի պիտի կրնան սկսիլ շինութեան։ Պ. Ժողովական եկեղեցւոյն վերաբերող ընտանիքները բաւական շատ են թուով, բայց քաղաքին հեռաւոր մասերու մէջ ցրուած են, այնպէս որ պաշտամունքի ժամանակ բոլոր Ժողովուրդը չեն կրնար ներկայ գտնուիլ։ Ունինգիւրներու թիւը նորէն 200էն պակաս չըլլար։ Ունին Կիրակնօրեայ դպրոց որուն վերատեսուէն է Պրն. Գ. Գաբրիէլեան։

Եկեղեցւոյն երէցն է Վեր. Յովհ. Սանդիկեան, որ գործունեայ պաշտօնեայ մըն է։ Իր բարձր կրթութիւնը Ամերիկայի էնտովլըր Աստուածաբանական դպրոցին մէջ լրացուցած է։ Իր միակ թերութիւնը երբեմն շատ արագ խօսիլն է։ Տիկին Սանդիկեան ալ քոյրերու ազօթաժողով մը կադմակերպած է ու կը վարէ եռանդեամբ։ Վեր. Խաչոյեան Վեր. Սանդիկեանի հրաւերով քանի մը շաբաթ առաջ Յրէզնօ եկաւ իրեն հետ բերելով Պ—Ժողովական եկեղեցւոյն ուրուագիծը։ Այդ կիրակի խումն բազմութիւն մը եկած էր լսելու Վեր. Խաչոյեանի քարոզը, որմէ Ժողովուրդը քաջալերուած՝ որոշեց ամէն ջանք գործածել եկեղեցիին չէնքը կառուցանելու։ Շատ ցու գեացի սակայն, երբ լսեցի թէ Վեր. Խաչոյեանի նման կարող պաշտօնեայ մը քաջուած է գործէն ու հիմա գորգի առետուրով կ'գրադի։ Թէև ուրախալի է

լսել թէ ան իր զբաղումներուն մէջ մոռցած չէ աշխատիլ եկեղեցիներու համար։ Ինք էր որ կադմակերպեց Նիւ Եորքի Լոզ Անճելէսի Աւետ. եկեղեցին, և հիմա ալ կ'աշխատի Վեր. Սանդիկեանին շինելու ուրիշ եկեղեցի մ'ալ։ Իրեն հետ ունեցած առանձին խօսակցութեան մէջ երբ իր ուշադրութիւնը կ'ուզէի հրաւիրել Եփրատ Գողէճի և անոր յարակից խնդիրներու վրայ, շատ որոշ ու կտրուկ ոճով մը պատասխանեց, «Եղբայր, որչափ տարեկան մէջ կը յառաջանամ, այնչափ կը համոզուիմ թէ մեր Ժողովուրդին ամենէն մեծ պէտքը եկեղեցին է։ Ես իմ կեանքիս նշանաբանը ըրած եմ եկեղեցիներ հաստատել և եկեղեցիներ զօրացնել։»

Ամերիկայի մէջ գտնուելէս ի վեր պարծանօք լսած եմ Եփրատ Գողէճի շրջանաւարտներու հոգևոր գործունէութեանը վրայ։ Այսօր Աւետ. եկեղեցիներէն շատեր Եփրատի շրջանաւարտներու աջակցութիւնը կը վայելեն։ Վեր. Կարապետեան Նիւ Եորք, Վեր. Պաղասարեան Պոսթըն, Վեր. Մանավեան Ուսթըր, Վեր. Պէննէեան Պոսթըն, Վեր. Սանդիկեան Յրէզնօ, Վեր. Խաչոյեան Լոզ Անճելէս և Փոշմանեան Լոզաքը Շիքափօ, Եփրատի սաները եղած են և այսօր մեծ ջանքով եկեղեցիներ կը զօրացնեն։

Իմ միակ մաղթանքս է որ մեր եկեղեցիները զարգանան։

ՃԻՎԱՆ

Շէֆիլդ. Արադկիրի դիւղերէն մին է և կը բաղկանայ 80 տուներէ։ Կը գտնուի քաղաքին արեւելեան կողմը մէկուկէս ժամ հեռաւորութեամբ։ Դիրքը շատ գեղեցիկ է։ Ունի բանաստեղծական գեղեցիկ տեսարաններ, որք դիտողին աչքը կը պարարեն։ Օդը խիստ առողջարար է։ Զուրերը բաւական առատ և պաղուկ են։ Քսան բոպէ հեռաւորութեամբ գետակ մը կայ, որ դիւղին հիւսիսային կողմէն սողոսկելով օձապտոյտ կ'ընթանայ գէպ հարաւ 7 ժամ վարը միանալու Եփրատ գետին հետ։ Մէկուկէս ժամ հեռաւորութեամբ գէպ արեւելք ունի ուխտատեղի մը «Փրիպպոս Առաքել» անուամբ, որ հին ժամանակներէ մնացած է։

Ժողովուրդը ընդհանրապէս աշխատասէր և չարքաջ ճանչցուած է։ Գլխաւոր զբաղումներն են երկրագործութիւն, շերամաբուծութիւն։ Ունին նաև բազմաթիւ խաղողի այգիներ և ջրարբի գաշտեր որոցմով բաւական ընդեղէն յառաջ բերելով քաղաք կը տանին և կը ծախեն։ Լուս. Ժողովուրդը 65 տուներէ կը բաղկանայ. ունի քահանայ մը և ուսուցիչ մը։ Դպրոցն ունի երկու սեռէ մօտաւորապէս 35 աշակերտ։ Հայ Աւետ. Ժողովուրդը

որ 15 տուններէ կը բաղկանայ, 13 տարիէ ի վեր դպրոցին մէջ կը կատարէ իր թէ՛ առօրեայ և թէ՛ կիրակնօրեայ պաշտամունքները: Շատ կը փափաքին վերստին շինել իրենց եկեղեցին, սակայն նիւթական կարողութիւն չունին: Դպրոց կը յաճախեն իբր 28 երկսեռ աշակերտներ: Ունին մէկ ուսուցիչ որ թէ՛ դպրոցի և թէ՛ բեմի գործերուն կը նայի: Ծնորհիւ Խարբերդի Ամերիկեան միսիոնարութեան միշտ ունեցած է իր ուսուցիչ-քարոզիչը: Այժմ Յօգուածադիրս կը պաշտօնավարէ: Յուսալից է որ մօտերս քարոզիչ մը ունենան Խարբերդի Աստուածաբանական ձեմարանի նոր շրջանաւարտներէն:

ՏԻԳՐԱՆ Փ. ՍԻՐԱԿԱՆԵԱՆ

## ՅՈՂՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

### ԲԱԺԻՆ

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փր.Ֆ. Յ. Հ. Ճէֆֆը

Վերջապէս կայ ամառուան մէջ փառաւորութիւն որ մոռցնել կու տայ մեզի անոր ամէն անպատեհութիւններն ու տուեայտանքը: Հրատապ, հեղձուցիչ ջերմութիւն մը երբեմն կը ճնշէ մեզ: Ճանճեր, մօեղներ և այլազան միջատներ կրնան տանջել մեզ, բայց վերջապէս անուրանալի է այն չքեղութիւնը որ կը տիրապետէ ամէն տեղ: Կրնաք կարգաւ դաշն ո՛ւր որ դարձնէք աչքերնիդ: Գրուած է այն ոսկեղէն գրերով երկինքի հոյակապ, կապուտագեղ կամարին վրայ: Գրուած է արծաթափայլ գրերով գիշերուան երկինքին վրայ: Արքայապետ լեռներն ու բլուրներն մեր վրայ կը ցոլացնեն զայն իրենց կատարներէն, երբ արեւը կը համբուրէ զանոնք իր արշալուսային ծիրանաթոյր ճաճանչներով: Փառքը կը շողայ հոն այն ամպերուն մէջ որոնք սպիտակ և ամբիժ չքեղութեամբ մը կ'անցնին երկինքի կապոյտին վրայէն, նման նաւերու որոնք կը սահին ծովու և լիճի ջրերերուն վրայ: Արեգակը ամառուան մէջ ուրիշ փառքով մըն է որ առուն կը բազմի իր արեւելքի գահին վրայ. ուրիշ փառքով մըն է որ կը կենայ միջօրէականին վրայ: Համակ պայծառութիւն է ան, երբ հոնկէ, վերին սահմաններէն իր սպիտակ լոյսը կը հեղու վարի բլուրներուն, հովիտին և ծառաւուն մարմանդին վրայ, ողողելով զանոնք իր անաղօտ շառալներով: Եւ ի՞նչ փառքով է որ ամառուան արեւ մարը կը մանէ: Աստուածային Արուեստադէտը հոն արեւմուտքի հորիզոնին վրայ նկարներ կը դծէ, որոնց բոցավառ գոյներու փառքը Ռափայէլներու, Միքայէլ Անճէլօներու և Այվագովսքիներու նախանձը կը գրգռէ: Բուսականութիւնը այլ ևս իր

փառքի կատարին հասած է: Կ'զգանք զայն երբ միջօրէի լոխն ժամուն մէջ նստինք լուսափթիթ պուրակի մը մէջ, կամ այն երկայն լուսաւէտ օթոցին վրայ որ փռուած է մեծայաղթ ծառի մը ոտքին տակ, մինչ անթառամ և հոտաւէտ ծաղիկներ իրենց ամառնային բուրումներով, և մեղուն ու միջատը անոյշ բզզիւններով ամառուան գրկին մէջ կը նետեն մեզ:

Բոլոր այս փառաւորութեան և ճոխութեան մէջ ակներեւ, ակնյայտնի իրողութիւն մը իսկոյն մտքի կը զարնէ: Բնութեան մեծ Հեղինակը, մեր երկնաւոր Հայրը, ժլատ տէր մը չէ բնաւ, այլ առատասիրտ և անհունապէս առատասիրտ: Կը յիշէք Եփեսացուց թուղթին Գ. գլխուն փառաբանական վերջաւորութիւնը: Հոն Պօղոս հետեւեալ պերճախօս կերպով կ'աւարտէ իր խօսքը. «Արդ անոր՝ որ կարող է առատութեամբ ընել ամէն բաներէն աւելի՛ զոր մենք կը խնդրենք կամ կը խորհինք, այն զօրութիւնովը որ մեր մէջ կը ներգործուի, իրեն փառք եկեղեցիին մէջ՝ Գրիստոս Յիսուսով բոլոր դարերուն մէջ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:» Արդ, ինչ որ ներշնչեալ առաքեալը կը խորհէր Աստուծոյ դարմանալի առատութեան վրայ՝ որ կարող է մեր խորհածէն, մեր ուզածէն աւելին ընել մեզի իր զաւակներուն, նոյնը ճշգրտապէս Բնութիւնն ալ կը հնչեցնէ մեր ականջներուն, եթէ երբեք լսելու յօժարութիւն ունենանք: Բնութիւնը ոչ թէ միայն իր Արարիչը մատնանիչ կ'ընէ, այլ Անոր բնաւորութեան ինչ ինչ գիծերն ալ կը պարզէ առնոյ որոնք ուշադիր հետազօտութեամբ մը կը դիտեն զայն: Ինչպէս որ մէկու մը սենեակը կամ տունը մտած պահերնուս իսկոյն կրնանք գուշակել տէրջը բնաւորութեան գէթ քանի մը հետքերը, նոյնպէս ալ շատ բնական է Բնութեան մէջ տեսնել նշաններ այն փառաշուք նկարագիրին որ Ստեղծիչինն է և որ կը կենայ այս մեծ Տաճարին ետեւ ու անոր մէջ, եթէ մտնէք ուսանողի մը գրասենեակը և տեսնէք թէ ի՞նչ նիւթեր են որ կը հետաքրքրեն զինք, կրնաք գաղափար մը կազմել իր բնութեան, իր մտաւոր հակումներուն մասին: Տանտիկնոջ մը տունին կարգադրութիւններէն, մաքրութենէն, կարգուսարքէն կրնանք առնոր մաքրութեան կանոնաւորութեան վրայ գաղափար մը կազմել. նոյնպէս Բնութեան այս մեծ տունին մէջ հարկաւ գտնելու ենք նշաններ որ քիչ շատ բացատրեն մեզի անոր Տէրջը ներքին յատկութեան և բնաւորութեան վրայ: Ահա այն եղանակը որով Աստուած կը պահէ Բնութեան այս մեծ տունը: Ասոնք իր պարտէզներն են. տեսէք

ո՛րչափի գեղաշուք են. ասոնք իր արտերն են. ասոնք են իր գոյները, իր պատկերները. ասոնք են իր եղանակները. այս է իր փառայեղ ամառը. և Բնութեան մէջ գտնուող այս տարրերէն կրնանք մակաբերել Անոր տրամադրութիւնը, ինչպէս որ մարդու մը գործքերէն կրնանք մակաբերել իր տրամադրութիւնը: Եւ ի՞նչ է ասոնց լեզուն. կը հաստատեն ասոնք ինչ որ յայտարարուած է Եփեսոսացւոյ թուղթին մէջ: Ո՛չ ապաքէն այս երկու ձայները ձշղիւ կը համապատասխանեն իրարու: Չէ՞ որ Բնութիւնն ալ ցոյց կու տայ թէ անիկա Աստուած մըն է որ ատատութեամբ կ'ընէ ամէն բաներէն աւելի որ մենք կը խնդրենք կամ կը խորհինք: Յորենի հատիկ մը հողին մէջ կը թաղենք, և ահա անկէ կը ստանանք երկու երեք հարիւր ցորենի հատիկներ: Ի՞նչ ատատութիւն է այս. համեմատութիւն մը մեր ըրածին և մեր ստացածին մէջտեղը: Սերմանացանը արտը կ'երթայ և կը սերմանէ ոչ թէ հատիկ մը միայն, այլ շատ մը սերմեր: Կը նետէ զանոնք հողին մէջ, և անոնք կը ծլին, ու երկիրը զանոնք իր ծոցին մէջ կը սնուցանէ, ու վերջապէս կը համոզէ զանոնք որ դուրս ելլեն մութ հողէն: Հովը, ցողերը ու անձրեւները անոնց ետեւէն կ'իյնան, ամէն ջերմացուցիչ և գրգռիչ ազդեցութիւններ կը սկսին անոնց վրայ գործել. և ահա անոնք, այսինքն սերմանուածները, ետ կու տան ոչ թէ սերմանացանին հողին յանձնածին չափով և անոնց վրայ վատնուած աշխատութեան չափով, այլ Բնութեան այն չափով զոր Աստուած գրեր է նիւթական արարչութեան մէջ. և ուստի կու տան այնքան առատորէն, սերմանացանին տուածէն աւելի, և շատ աւելի: Նա բնաւ պիտի չսպասէր այնքան առատութեան, եթէ Աստուծոյ առատութեան փորձառութիւնը ունեցած չըլլար: Դարձուցէք աչքերնիդ սա հսկայ, սաղարթախիտ ծառին: Թերեւս դար մը կամ աւելի ապրեր է. . . . Ո՛րչափ են անոր տերեւներն ու պտուղները, կրնա՞նք համրել. չեմ կարծեր, ու ամէն տարի, այնչափ անցնող տարիներու մէջ, վար թափեր է իր տերեւները կամ մատուցեր է աշխարհին իր անոյշ պտուղները: Կրկին և կրկին յաջորդեր են թանձրախիտ տերեւներ և առատ պտուղներ, ու մեծ ծառը կը կենայ յաղթանակաւ, զլուխը վեր բարձրացուցած ոսկեղէն արեւին, հուժկու, վսեմ և ուժճացեալ: Ո՛վ դիտէ զեռ քանի՜ տարիներ նոյնպէս պիտի արձակէ իր ձիւղերը, տերեւները, և պիտի տայ իր պտուղները իրեն դիմողներուն: Ի՞նչպէս յառաջ եկաւ այս վիթխարի ծառը: Օ՛հ, կարելի է որ օրին մէկը հարիւր տարի

առաջ, տղեկ մը անկէ կ'անցնէր, խնձոր կ'ուտէր և բերանէն սերմ մը դուրս հանելով նետեց անդին, ինկաւ խոտին վրայ, բայց անձրեւները հանդարտ չձգեցին զայն. իջան անոր վրայ ու մխեցին հողին մէջ. և հողը ստիպեց, բռնադատեց զայն որ աճի և մեծնայ: Ահա այսպէս այն պղտիկ սերմը, թերեւս անառակ տղէ մը նետուած, իր արմատները զրաւ հողին մէջ, և իր բունը դէպի վեր բարձրացուց, եղաւ հսկայ ծառ մը, և կը կենայ այնչափ տարիներէ ի վեր արտադրելով անթիւ, անհամար պտուղներ և անհաշուելի սերմեր: Այս է Աստուծոյ առատութիւնը Բնութեան մէջ: Ո՛հ, ի՞նչ խրախոյս բոլոր մտաւոր ու բարոյական աշխատաւորներուն: Աստուած մեր, մարդու, չափովը չէ որ պիտի աճեցնէ ու բազմացնէ սոյն աշխատութեամբ սերմանուած սերմերը: Քաջալերուեցէք, ով դուք որ կը սերմանէք մարդկային մտքերու, մարդկային հոգիի մէջ: Սերմանեցէք, սերմանեցէք դուք զբազմաներ, դուք ուսուցիչներ, դուք հոգեւոր պաշտօնեաներ: Առատ, անհունապէս առատ է ան Աստուածը որ Տէրը ու վարիչն է Բնութեան և անհուն տիեզերքին: Սերմերը պիտի բուսնին, պիտի մեծնան, ու պիտի արտադրեն այնպիսի հունձք մը որուն վրայ ոչ թէ մարդիկ միայն, այլ հրեշտակներն ալ հիացմամբ պիտի նային. այնքան առատ, այնքան հարուստ պիտի ըլլան արդիւնքները: Աստուած նոյնքան առատասիրտ է նաեւ բարոյական աշխարհին մէջ: Կը յիշէ՞ք որ մեր Տէրը խօսելով իր անձին համար եղած անձնանուիրութեան մասին՝ կ'ըսէ թէ «Ով որ թողուց տուներ, կամ եղբայրներ, կամ քոյրեր, կամ հայր, կամ մայր, կամ կին, կամ որդիներ, կամ արտեր իմ անուանս համար՝ հարիւրապատիկ պիտի առնէ, և յաւիտեական կեանք պիտի ժառանգէ: Կը տեսնենք թէ դարձեալ այն նոյն Աստուածային առատութիւնն է որ կը շողայ թէ՛ Բնութեան և թէ՛ Աստուածային յայտնութեան մէջ: Եւ կը կարծէ՞ք թէ ժառաքար կը բաշխուի Աստուծոյ իր գիտութեան լոյսը և իր շնորհները մարդկութեան համար: Դարձուցէք աչքերնիդ ամառնային շողափայլ մէկ օր այն բոցեղ լոյսին որով վատուած են բոլոր անհուն երկինքները, բոլոր դաշտերը ու լեռները ու բոլոր անհուն ծովը: Մտածենք սակայն թէ այս նոյն առատ, անհուն լոյսը միայն մեր աշխարհը չէ որ կը լուսաւորէ և կը տաքցնէ: Արեգակնային դրութեան բոլոր մոլորակները և անոնց արբանեակներն ալ, որոնց թիւը հեապհեոտէ կ'աւելցնէ գիտական աշխարհը իր նորանոր գիւտերով, ամէնէն փոքրի-

կէն ու ամէնէն մօտիկէն սկսեալ մինչեւ ամէնէն մեծերը և ամէնէն հեռաւորներն, ահագին Արամազդը, Երեակը և Նեպտունը կամ Պիտիդոնը իրենց բազմաթիւ արբանեակներով հանդերձ այս միեւնոյն արեւին առատ լոյսով ճոխացած, լուսափայլած և տաքցած են : Ամառուան այս հրատապ օրուան մէջ բովանդակ աշխարհը լեցնող լոյսը ոչ թէ միայն մեր հունձքերն է որ կը հասունցնէ, ոչ թէ միայն ծաղիկներն է որ կը ներկէ, կը գեղեցկացնէ և գոլանոյշ կ'ընէ, ոչ թէ միայն կը հասունցնէ և կ'ոսկեզօծէ մեր այնքանի համեղ և պատուական պտուղները, այլ բոլոր իր զրութեան մէջ գրտնուած հարիւրաւոր աշխարհներուն պէտքերը կը հոգայ : Ի՞նչ ընդարձակ եղբայրութիւն մը կը կազմենք ուրեմն այս միեւնոյն լոյսին միջոցով, ի՞նչ գեղեցիկ, ի՞նչ լուսափողփող եղբայրութիւն և ի՞նչ լուսեղէն չղթայ որ այսպէս մեզ կը կապէ մինչեւ անգամ մեզի անծանօթ աշխարհներուն հետ : Ասիկա պատկերը չէ՞ այն սիրոյն որ լոյսէն աւելի չքեղ չղթայով մը մեզ ամէնքս կը կապէ իրարու հետ, և լոյսին և ջերմութեան պէս սքանչելի արդիւնքներով կարող է ողողել ամբողջ մարդկութիւնը :

Բայց բոլոր այդ բազմաթիւ աշխարհներու լուսաւորումը գեռ չապառեր մեր արեւին այս առատ լոյսը : Լսեցէք ի՞նչ կ'ըսէ ժամանակիս էն մեծ աստղաբաշխներէն մէկը, Սըր Բոպլըթ Պոլ . «Այն լոյսը և ջերմութիւնը զոր արեւը կը ցոլացնէ, կը տարածուի անջրպետին մէջ ամէն կողմ այնպիսի շաղկապեամբ մը որ կարծես անսպառելի է . ջերմութեան և լոյսի այն բաժինը զոր այս մեր երկիրը կարող է աճելու և գործածելու՝ միայն անհունապէս փոքրիկ կոտորակ մըն է այն լոյսին զոր արեւը իրօք կը թափէ : Այդ հրապառ գունդին ամէն օր շաղկապ լոյսը և տաքութիւնը բաւական է տաքցնելու և լուսաւորելու մեր աշխարհին չափ մեծ երկու հազար միլիոնէ աւելի երկրագունդեր» : Ո՛րքան բերկրապատար մտածում մըն է սա թէ այն պայծառ արեւը, որ այս ժամուն մեր վրայ կը հեղու իր ճաճանչները, որ կը պահէ երկրագունդին բոլոր կեանքը և իր ջերմութեամբ և լոյսով կը լեցնէ նաև ուրիշ հարիւրաւոր վիթխարի աշխարհներ, և որ կրնայ երկու հազար միլիոնէն աւելի նոյնքան հսկայական աշխարհներ ալ լուսաւորել, տաքցնել, գեղեցկացնել և կենսալի բնակավայրեր ընել, այս փառքի ու զօրութեան անհուն գունդը՝ այսօր այնքան իմս է, որքան պիտի ըլլար եթէ միայն ես ըլլայի զանիկա վայելողը . միլիոններուն է, բայց կատարելապէս իմս է : Եւ

ոչ թէ միայն իմս, այլ ամէնէն խոնարհ միջատին, ամէնէն խոնարհ ծաղկին որ հովիտին մէկ անկիւնը միայնակ կը մնայ մոռցուածի մը պէս : Մականուրն իր չքեղ բաժակներով, որոնք իրենց անուշահոտ խուկը կը ծխեն մինչև անգամ աստղերուն՝ գիշերուան մէջ, և արեւին ցերեկը, լիապէս կը վայելէ՝ արեւը, բայց ոչ մասնիկ մը աւելի այն մանիշակէն որ խոնարհաբար և հեղիկ կը կենայ անոր մօտիկը : Սա թոչունը որ իր փայլուն փետուրներով կը սաւառնի արեւին լուսապայծառութեան մէջ, կարծես բացարձակ տէրն է այն արեւին որ երկու հազար միլիոն աշխարհի կը բաւէ : Բայց, ոչ, մեր բակին մէջ չընող պարզուկ և անփառունակ հաւն ալ, զուրկ թռիչէ և գեղեցկութենէ, նոյնչափ կրնայ տիրանալ արեւին : Երկրագունդիս բոլոր ոսկեճաճանչ գեղեցկութիւնները արեւին տէրն են, բայց ոչ միայն անոնք, այլ նաև ճախճախուտին մէջ բնակող գորսն ալ : Ի՞նչ պատկեր Աստուածային անսպառ սիրոյ : Ամէնունն է, բայց նաև ամէն մէկուս : Աւելի ընդարձակ քան բոլոր անչափելի տիեզերքը, բայց ամէնէն փոքրիկին ու աննշանինն է որչափ է բովանդակ տիեզերքինն : Ուրեմն, փառաւորութեան և լոյսի մեծ գունդը երկնից երեսին վրայ ամէն օր կը հերքէ մարդոց մտքին մէջ ծագած այն սկեպտիկ զաղափարը, որ ամէն դարու մէջ տարապետեցուցած է մարդիկ թէ կրնա՞յ ըլլալ որ այնքան անհուն և մեծ Աստուած մը մարդուն, խեղճ, փոքրիկ մարդուն հոգեբովը զբաղի : Այս տարապետանքին էր որ արձագանգ տուաւ Դաւիթ ալ երբ Ը Սաղմոսին մէջ կը հարցնէ, «Երբոր տեսնեմ երկինքդ, քու մատերուդ գործը, լուսինը ու աստղերը, որոնք գուն հաստատեցիր, մարդը ի՞նչ է որ զանիկա կը յիշու, կամ մարդու որդին, որ անոր այցելութիւն կ'ընես» : Դաւիթ ինք քիչ մը վարը կը սրբազրէ այս տարակուսանքը և անոր պատասխանը կու տայ : Բայց ո՛րչափ վսեմ է այն հերքումը զոր Արդարութեան Արեգակը, Քրիստոս ինք, կու տայ այսօրինակ երկբայութեան, երբ կ'ըսէ, «Ձե՞ որ երկու ճնճղուկ մէկ զանկի կը ծախուին, և անոնցմէ մէկը գետինը չիմար առանց ձեր Հօրը : Բայց ձեր գլխուն բոլոր մազերն ալ համրուած են : Ուրեմն մի վախնաք, ինչու որ շատ ճնճղուկներէն լաւ էք զուրք : Ո՛հ, ի՞նչ փառաւոր յայտնութիւն է այս մեր Երկնաւոր Հօրը մասին, զոր արեւ վերէն կը ճառագայթէ ու մարմնացեալ Աստուածը իր Սբ. Խօսքովը : Ի՞նչ խորունկ ճշմարտութիւն է այս որ մեզի ըսել կու տայ «Իմ Աստուածս» : Այս երկու բառերուն մէջ աւելի ճարտարխօսութիւն կայ քան Դեմոսթենէ-

սի ու կիկերոնի բոլոր ատենաբանութեանց մէջ, աւելի փիլիսոփայութիւն քան այն փիլիսոփայութեանց մէջ, զոր հետեանոս աշխարհի բոլոր հանձարը, գիտութիւնը և խորաթափանց միտքը կրցաւ երբեք ստեղծել :

ՅԻՍՈՒՍ ԳԻՏԷ  
(Քարոլինա Ր. Ալէն)

Յիսուս գիտէ, այդ իսկ է բաւ .

Ալ չը վախնայ սիրտըդ բընաւ .

Թէեւ շաւիղդ ըլլայ դժուար ,

Բայց ինք կ'ըլլայ քեզ միշտ ասպար :

Երբ երեւի ճամբադ երկար ,

Կեանքի հոգերն ալ անհամար ,

Մի խըռովիր, ըսպատէ միշտ .

Հուսկ պիտ' ցրուին կսկիծդ ու վիշտ :

Փրկիչդ գիտէ, մի վախնար աստ .

Կամքն ընելու եղիր պատրաստ .

Օրհնութիւններ բիւր , օգտակար

Ինք քեզ տալու չի զլանար :

Փրկիչդ գիտէ, յանձնէ իրեն

Պարագաներդ ամէն ատեն .

Նա բընակիլ կ'ուզէ քեզ հետ

Որ կսկիծներդ ընէ անհետ :

Մ. Ազիզ

(Անգլէներէնէ)

ՍՏԵՓԱՆ Մ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԲԱԶՄԱՐԳԻՒՆ ԿԵԱՆՔ

ԳԼ. Դ

Մարմնը նկարագրէ նշան

Թանձր, ուղիղ և ուժեղ պարանոցով մարդիկ առ հասարակ լաւ մարտնչող են : Թերեւս արագաշարժ չեն, բայց առ հասարակ հաստատամիտ են : Թշիւտոր Բողէվիւթ լաւ օրինակ է մարտնչող կաղմի և բարձր :

Միջին տարիքի մէջ գտնուող քաղաքացիական շատերու մարմինները բնաւ պատիւ չեն բերեր անոնց : Ամէն տեղ գէր, խոշոր և տգեղ մարմիններ կը տեսնէք, կորաքամակ, թոյլ ու սկաւր, աւերման և անկարողութեան ամէն աստիճաններով : Այդ մարմինները իրենց տէրերուն արդիւնաւոր ծառաներ չեն : Չեն կրնար ընել կէսն իսկ այն գործին զոր պարտին ընել : Չեն կրնար ուրախութիւն և գոհունակութիւն տալ, չեն աւելցնէր մարդուն յարգանքն հանդէպ իր անձին :

Ասոր մէկ պատճառը իրենց դնացքն է : Մեծ մասն այն մարդոց որոնց կը պատահիք քաղաքի մէջ՝ անկարգ քաղաքացի մը ունին : Դիտեցէք զայս ,

երբ յաջորդ անգամ փողոց ելլէք : Թերեւս առաջին մարդը որու պատահիք՝ պիտի ըլլայ մէկը որ կը քալէ գողաւոր կուրծքով, ուսած փորով և կոր զուլսով : Երկրորդը պիտի ըլլայ գէր և ձեզի յիշեցնէ չըջուած սեպ մը, կուրծքը նեղ և դէպի վար հեռզնեռէ լայն : Ամէն քայլի համար կը պարտաւորի մասնաւոր ճիգ մը թափել : Երրորդը պիտի ըլլայ բարձրահասակ և նուրբ մէկը, ուսերէն մին միւսէն երկու մատնաչափ բարձր : Տոմարակալ է : Զախ ձեռքով միշտ բան մը կրելուն և աջով առ հասարակ իր գրասեղանին վրայ հակելուն պատճառով տակաւ ձեռք հանած է իր մկանները : Ոչ միայն փոխուած է անոր ուսերուն դիրքը, այլ և ողնայարն իսկ քիչ մը կորացած է :

Դէշ չարժուածքի այս երեք տեսակներուն ալ բոլոր աստիճանները պիտի տեսնէք : Տասնէն մէկն իսկ իր լաւագոյն կերպով չչարժիր : Մինչև անգամ իր իրական եսին ճշմարիտ մէկ նշանը չընծայեր : Յուցածէն աւելի քաջասրտութիւն, նկարագիր ունի :

Բայց կերպարանները գլխաւոր բաները չեն : Մարդու կեցուածքը և քաղաքացիական կ'ազդեն իր առողջութեան, իր զօրութեան : Եթէ միշտ ծուռ կը կայնի կուրծքին վրայ հակելով, խոր չունի չկրնար առնել և ստոծանիին առիթ չտար իր դերը լիովին խաղալու : Այս ինքնին մեծապէս կը պակսեցնէ անոր կորովը : Միւս մարդն ալ, որու որովայնը ճարպով ափսոսանքով քննաւորուած է որ դժուարաւ կը շարժի, անմաքուր արիւնէ և անկատար շնչառութեան կը տառապի :

Այս անձոնի չարժուաններուն մէկ պատճառը սա է որ ենթակաները չեն գիտեր թէ լաւ շարժումն ինչ է, և ինչպէս կ'ստացուի : Ամէնէն հասարակ պատուէրը սա է. «Դուրիւղ վեր բռնէ» : Այդ բնաւ չծառայէր նպատակին : Կրնայ մէկը շատ հոգ տանիլ իր զլխուն և ծնօտին և դարձեալ գէշ դիրքի մէջ գտնուիլ : Դուրսն անկիւնը փոխելով չվերնար դժուարութիւնը :

Ուրիշ ծանօթ խրատ մը սա է. «Ուսերդ ետ հրէ» : Այս ալ առաջինն նման չզարնէր նպատակին : Ուսերուն դիրքը հազիւ ազդեցութիւն ունի մարմնի դիրքին վրայ : Ուսերը մարմնին արտաքին կողմը կախուած են տան պատուհանափեղկերուն նման : Ուղածիդ չափ փոխէ անոնց տեղը, կուրծքի խոռոչին ձեւը չփոխուիր :

Զայն փոխելու մէկ կերպ կայ միայն, և այն է կռնակն ու պարանոցը իրենց պատշաճ տեղը տանիլ՝ ողնայարը ուղիղ պահելով : Զայս ըսել դիւրին է, բայց կատարել՝ անկարելի, եթէ հաստատա-

մբտութեամբ աշխատելու յօժարութիւնն չըլլայ : Հարկ եղածը ուշադրութիւնն է :

Զինուորական վարժարաններու աշակերտներ կեցուածքի և քայուածքի լաւ ունակութիւններ կ'ստանան իրենց ընթացքին առաջին եօթը ութ շաբթուան մէջ , և այնքան լաւ որ այլևս մնացեալ տարիներուն մէջ պէտք չեն ունենար առոր մասնաւոր հոգ տանելու : Պատճառը անդուռ ուշադրութիւնն է : Նորեկ ուսանողը անդադար հըսկողութեան տակ կ'առնուի արթնութեան բոլոր իր ժամերուն մէջ : Թոյլ չարուի որ կայնի , նստի և քալէ այնպիսի դիրքով մը որ լաւագոյնը չէ : Այս կերպով ամբողջ մարմինը տակաւ նոր գրութեան կը վարժուի :

Զինուորական վարժարանի ուսանողը թևի և կոնակի մասնաւոր մարզանքներ ալ կ'ընդունի : Բայց մարզանքը գործին գլխաւոր մասը չէ : Գաղափար մը կայ թէ մարդուս կոնակի մկանները մարմնամարզով այնչափ կը զօրանան որ դինք ուղիղ կը կայնեցնեն առանց իր զգալուն կամ մտածելուն : Իրողութիւններու հակառակ է այս : Թիով ածուխ նետողներու կոնակը կոր է , թէև մկանային գալարներով ծածկուած : Ընթարտութիւնը սա է թէ մարդուս կոնակը հակամէտ է հանգստեան ժամանակ նոյն դիրքը առնելու զոր ունէր աշխատութեան ժամանակ : Ածուխ տուողը կոր կոնակով կը կատարէ իր գործը , հանգստեան ժամանակ ալ կոր կը մնայ :

Ուղիղ կեցուածքը վարժութեան խնդիր է և ոչ մկանի : Եւ ջիղերու վրայ մարդուս իշխանութեանէն կախում ունի : Զղային կեդրոնները վարժութիւն կ'ուզեն և այս կը արուի անդուռ և յարատեւ խնամքով : Եթէ մէկը իր մարմինը երկու ամիս անընդհառ ուղիղ դիրքի մէջ պահէ , հաւանօրէն այդպէս պիտի չարունակէ այնուհետեւ ալ : Զղային և մկանային ունակութիւններ պիտի ստանայ որոնք հարկ եղածը պիտի հոգան այնուհետեւ : Սակայն բացառութիւններ , ընդհատումներ ըլլալու չեն ունակութիւն կազմելու այս գործողութեան մէջ :

Ահա պարզ պատուէր մը՝ որ ամէն անձի կը յարմարի . ետ հրէ վիզդ մինչև օձիքդ : Այդ կը բաւէ : Կողերը ողնայարին այնպէս կցուած են որ , երբ ողնայարը ուղիղ ըլլայ , իրենք լաւագոյն կաշկիւրդի դիրքին մէջ կ'ըլլան : Ասով կ'աւելնայ կուրծքին խոռոչը , թոքերը տարածուելու առատ տեղ կ'ունենան , սրտին գործողութիւնը կը զօրանայ և ստոծանին առանց արգելքի կը գործէ : Վարի գործարաններն ալ նոյնչափ կարեւոր ազդեցութիւն կը

կրեն : Զախէն ստամոքսը և աջէն լեարդը դողաւոր ստոծանիին մկանին կը դպչին : Արեան շրջանը լեարդին մէջ աւելի տկար կ'ըլլայ քան մարմինն ուրիշ ունէ կողմը : Պատճառը սա է որ արիւնը չկրնար ուղղակի և ազատօրէն անցնիլ անոր մէջէն , այլ հարկադրուած է երակիկներու և հերածի . ունօթներու կրկնակ յանցի մը մէջէն քամուիլ : Ահա ևս սիկ նստողական կեանք վարողներու մաղձային ըլլալուն պատճառներէն մին :

Լեարդը սպունգի կը նմանի , ստոծանին ալ անոր վրայ կեցող ձեռքի մը : Երբ ստոծանին ուժով կծկուի , կը ճնշէ լեարդը : Ապա կը թուլնայ : Կրծիկ ման և թուլացման այս յաջորդական գործողութիւնը լեարդը քաջառողջ պահելու գլխաւոր աղբակներէն մին է : Մարդիկ կը ճանչնան թեթեւօրէն մաղձային որոնք իրենց հիւանդութիւնը ամբողջովին դարմանեցին՝ լոկ խորունկ շունչ տանելու փորձեր ընելով օրը երեք չորս անգամ :

Յայտնի է թէ ծուռ դիրքը ի հարկէ պիտի պակսեցնէ սրտի և թոքերու զօրութիւնը և մնասէ լեարդին աշխատութեան : Բայց հոգ չվերջանար դէշ ազդեցութիւնը : Երբ որովայնը սովորաբար թուլնայ և կախուի , ինչպէս կ'ըլլայ երբ մարդիկ դէշ կը կայնին , ներքին բոլոր կարեւոր անդամները քիչ մը ներս կը սահին : Շատ անգամ տեսած եմ որ ոմանց ստամոքսին վարի ծայրը երկու երեք մատնաչափ կախուած է այս պատճառով : Թէ ինչու այդպէս կ'ըլլայ , դեռ ստոյգ չեմ գիտեր : Թեւեալ ջիղերուն կամ արեան անօթներուն ձգտուելուն համար է , բայց վերջապէս ամբողջ մարմինն ստողջութիւնը կը պակսի , գործարանները կը թուլան և դանդաղօրէն կը կատարեն իրենց գործը :

Շատ անգամներ յաջողած եմ գործարանային և ծանր հիւանդութիւններ բուժել՝ ենթակային ուղիղ կայնիլ , ուղիղ քալել և խորունկ շնչել տալով :

Բայց ցաւալի է որ դժուարութիւնը չհարթուիր լոկ ուղիղ կայնիլ սորվելով : Կարեւորը մեզի ծանօթ դեղերուն չատուութիւնը չէ , այլ անոնց դործածումը : Հրահանգներ կան , բայց ինչպէս պիտի գործադրուին : Այս է ամէնէն գործնական հարցը :

Նախ մարդ իր անձին ապաւինելու է : Շատ սեղմիրաններ կը ծախուին՝ իր թէ բաղձացուած այս արդիւնքները յառաջ բերելու համար : Կ'ըսուի թէ անոնք ուսերը ետ կը մղեն , զուխը ուղիղ կը բռնեն և մարմինն ծուռ դիրքը կը չիտկեն : Սակայն ճշմարիտը սա է որ մարդ որչափ ժամանակ այդպիսի պարաւանդներ գործածէ , այնչափ նուաղ պիտի յաջողի ուղիղ կայնիլ : Եթէ ատենք ուսերը իրօք ետ քշելու զօրութիւն ունին , մկաններու

գործը կը կատարեն : Այդ կը նշանակէ թէ մկանսները օր ըստ օրէ կը տկարանան իրենց պաշտօնը կատարելու համար : Գործածութեան և անգործածութեան հին օրէնքն է այս : Վերջապէս, ինչպէս տեսանք, ուսերը չեն այս թերութեան իրական պատճառը : Կլոր կամ կախ ուսերը գէշ չարժուածքի հետեւանք են և ոչ թէ պատճառ :

Երկրորդ, պէտք չէ բնաւ մարմնամարդ ընել առանց ուղիղ դիրքի մէջ ըլլալու : Մարմինը ենթակայ է մարմնամարդէն ետքը նոյն դիրքը պահելու զոր ունէր մարմնամարդի միջոցին : Մարդաբան մը գնա և տես թէ մարդիկ ինչպէս կը կենան ճախարակներուն քով : Մարմինը բոլոր փորձերուն ժամանակ լաւագոյն կարելի դիրքին մէջ ըլլալու է :

Ապա մէկ երկու պարզ մարդանքներ կան որոնք մասնաւոր յարգ ունին այս դժուարութեան համար : 1. Կամաց չունչ առնել և այնչափ ուժով որչափ կարելի է : Միեւնոյն ժամանակ վիզդ ետ հրէ մինչեւ որ օձիքդ դպչի և հոն պահէ ամբապէս : Զամփազանց հրելէն վրաս մը չգար բնաւ : Այս ջանքին նպատակն է չիտկել կոնակին այն մասը որ ուղղակի ուսերուն միջեւ կը գտնուի : Այս կը խորունկցնէ կուրծքին խոռոչը : 2. Գէրերուն սա մարդանքը կը թելադրուի . Ուղիղ կայնիլ, որովայնը ուժգնապէս ներս քաշել որչափ հնար է, վայրկեան մը այգպէս բռնել զայն և ազա թոյլ տալ : Առաջին օրը տաան անգամ կրկնել այս գործողութիւնը մինչեւ որ կարելի ըլլայ առտու իրկուն յիսուն անգամ կրկնել : Յերեկը ամէն անգամ որ միտքդ իյնայ, ուժով ներս քաշէ որովայնդ : Այս պիտի զօրացնէ զայն իր տեղը պահող մկանները :

Աշխատութեան յարմար դիրքը ամուր կեցուածքի դիրքն է : Խորհրդածութեան և սաստիկ ուշադրութեան ինչպէս և յոգնութեան դիրքն է գլուխը կախել և թերեւս ճակատն ալ ձեռքին կրթնցնել : Եթէ մէկը չարունակ այս դիրքը բռնէ, յոգնութեան ժամանակ կարեւորութիւն չունենար այս : Յոգնութեան պահուն արեան շրջանին մղում տալու այս դիրքէն այն անձը միայն կ'օգտուի որ առ հասարակ ուղիղ կեցուածք ունի :

Լաւ չարժուածքը ուղղակի կապակցութիւն ունի մարդու ինքնապատուութեան զգացման հետ : Եթէ կը քալէ ան աչքերը գետնին յառած և որովայնը կախ, չունի ինքնապատուութեան զօրեղ և առողջ զգացումները լայնալանջ այն մարդուն որ ուղիղ կը կայնի, մարդոց ուղղակի աչքին մէջ կը նայի, իր կուրծքը ուռած կը պահէ, իր որովայնը ներս և իր մարմինը կատարեալ հսկողութեան տակ :

Եթէ փողոցէն անցնելու միջոցին զգաք յանկարծ թէ խեղճ գնացք մը ունիք, ուղիղ կեցուածքի մտային ֆիզիքական դիրքն առէք անմիջապէս : Մարդոց աչքերուն մէջ նայեցէք և անոնց իւրաքանչիւրը ձեր պարտադանները սեպեցէք : Մինչեւ իսկ գոռողութեան հով մը առէք ձեր վրայ : Վեր բռնեցէք ձեր գլուխը և քաջաբար նայեցէք մարդոց երեսը : Ասով ոչ միայն սա գաղափարը պիտի տաք մարդոց թէ դուք ձեզի պէտք եղած զօրութիւնը ունիք, այլ և իրապէս պիտի ստանաք այդ զօրութիւնը : Տափակ կուրծք, թոյլ մկաններ, կախ որովայն չեն կաղմեր այն բանը զոր զօրաւոր անձնականութիւն կ'անուանենք : Պարտաւորեք ետ հրէ մինչեւ օձիքդ :

ԼԻԻԹՆԵՐ ՀՈԼՁԻ ԿԻԼԻԲԵՐ

### ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ

Մովքի մարտը և զով կլիմային ներքեւ երկու ամբիժ հողիներ, մին 1093ին միւսը 1102ին ազնուական այլ բարեպաշտ տան մը մէջ աշխարհ կու գան : Դեռ մանուկ էին երբ ծնողքի մը գուրգուրանքէն զատուեցան : Ինքզինքնին Սև Լերան միջուրտին ներքեւ գտան ուր կարեկից մօրեղբոր մը, Կաթողիկոս Գրիգոր Վկայասէրի, հոգածութեան առարկաներն էին այլեւս : Դժբաղդութիւնը հոն ալ կու գայ, զի Վկայասէրը Կաթողիկոսութեան աթոռին յաջորդներ պատրաստելու համար մանուկները իրեն անմիջապէս յաջորդող Բարսեղ Կաթողիկոսի յանձնելէ ետք աշխարհէն կը մեկնի : Քանի որ Ներսէս իր մանկութեան օրերը անմեղութեան և գործունէութեան հիմնաքարերով կը լինցնէր, Գրիգորիօսը 16 տարեքին մէջ քահանայ, 18ին եպիսկոպոս ու 20ը նոր բոլորած Կաթողիկոս կը ձեռնադրուէր, զի Բարսեղ Կաթողիկոսն ալ արդէն մահամերձ էր :

Ներսէս իր եղբոր հսկողութեան մնացած էր թէև, բայց իր դաստիարակները չառ էին — զինք չըջապատող վարդապետները, այցելու եպիսկոպոսները, Բնութիւնը — և ամէնէն վեր իր անձին մարդիչը ինքն էր : Զանազան իր ատենի բոլոր հմուտութիւնը ձեռք բերել Սբ. Գրքէն ու Մեկնութենէն, Հայրերու վարդապետութենէն, Տոմարադիտութենէն, Կարգ ու Կանոնէն, Եկեղ. երաժշտութենէն, արձակ ու ոտանաւոր շարադրութենէն : Կ'ըսուի թէ Սև Լերան վանքին մէջ գտնուող ուէ կտոր առանց քացառութեան իր աչքէն անցան : Իր ուսման տենչը սա խօսքով արտայայտած է. «ՅԱթենական քաղաքի զանձն իմաստիւք ոչ կրթեցի » : Ինչ որ ընդունած էր մանուկ Ներսէս իր կեանքի նախկին

շրջանին, ապրելու սկսած օրէն պիտի արտափայլէր: Ծնորդալիութիւնը անկէ պիտի սկսէր:

Ծնորդալին բանաստեղծ մ'էր, ինչպէս նաեւ երգեցող մը: Իր խառնուածքին մէջ ներշնչումը այնքան բնական էր որքան իր շունչ տալն ու առնելը: Նախնեաց բանաստեղծութիւնները իր աչքին առջեւ ունէր, անոնցմէ օգտուեցաւ, բայց աւելին ըրաւ: Ինքը կատարելապէս անոնց հետեւող մը եղած չէ շարունակ 16 վանկով գրելու, նա 16—Յ վանկով գրութիւններ ունեցած է: Ուրիշ տարբերութիւն մ'ալ իր ոտանաւորներուն նոյնայանգ ըլլալն է: Թէեւ այս Գրիգոր Մաղիստրոսի կը վերագրուի, բայց եթէ այնպէս ալ ըլլայ, սա որոշ է թէ զայն յառաջ տանողը Ծնորդալին եղած է:

Ուրիշ կէտ մ'ալ Ա. գրէն մինչև Ք սկսող համարներ գրելուն պէս Քէ մինչև Ա ալ փորձած է գրել: Տարբեր բան մ'ալ իր անուան առաջին գրով սկսող շարականներ ալ ունի, ինչպէս Նորաստեղծեալը: Իր գրածներէն են 1,500 տողէ բաղկացեալ Բան Հաւատոյ, Յիսուս Որդի, Հաւատով Խոստովանիմ, որը 36 լեզուներու թարգմանուած է, և Շարականներէ զատ 86 կտոր բանաստեղծութիւն գրած է: Անոր այս գրուածներուն մէջ Նարեկացիին թուիքը չէրեւիր, բայց իր պարզութեան մէջ անոր վստմութիւնը ակնեւ է: Ան աղօթքներու ատեն, պաշտաման միջոցին թեւադրուելուն պէս, Բնութեան երեւոյթներէն ալ ազդուած է: Աւանդութիւն մը կայ, որքան շիտակ ըլլալը չեմ գիտեր, բայց իր ազդուած ըլլալուն լաւ ապացոյց մը կուտայ: Կ'ըսուի թէ անձրեւոտ օր մը, երբ տուն կը վերադառնար, ճամբան դիմեց որ տանիքէ մը թափող ջուրը իր ներքեւը գտնուող քարը մաշեցուցած է: Ասիկա այնքան խոր տպաւորութիւն ըրաւ անոր հոգւոյն վրայ որ «Առաւօտ Լուսոյ» գրելու ատեն անոր գոհար մէկ համարը անով ամբողջացուց: Սէր անուն Յիսուս, Սիրով քոյ ճմեւա, Սիրտ իմ քարեղէն: Ինչպէս այս նոյնպէս ուրիշ բանաստեղծութեանց մէջ համեմը, կրնանք ըսել, անոնց փափուկ և սրտատուչ ըլլալն է:

Նա բանաստեղծութեանց վրայ եղանակներ աւելցնելէ հոք Եկեղեցւոյ մէջ երգելը սովորական պարտք մը ըրած էր, զի Ժամերգութիւն մ'էր: Իր ձայնին որակին նկատմամբ բան մը չըսուիր, բայց մէկ բան որոշ կ'երեւի: Երգեցող մը եղած է: Անոր «Սիօնի որդիք, զարթիք»ը դեռ այսօր իսկ եկեղեցիներու մէջ շատերու հոգւոյն զարկ կուտայ: Կը պատմուի թէ նա ծերացած և մարմինը մաշած էր, բայց իր հոգին մանկան մը վառվռունութեամբ

յաւիտենական յանկերգը երգելու պատրաստ էր միշտ:

Մեկնած է Մատթ. րորուն Ե. 17 հմբ.ը միայն մեզ հասած է, նաեւ ընդհանրական թղթերը որուն համար ալ զաղափարները այլազան են: Իր թղթագրութիւնները, ըլլան վարդապետութեանց վրայ, վիճողներու կամ կղերի կամ անհաշտներու, միշտ կը վերջանար խաղաղութեան, հաւատքի կամ կեանքի սկզբունքով մը: Չկայ դասակարգ մը որուն ուղղած չըլլայ իր մէկ խօսքը: Իր 26 թղթերուն, մանաւանդ Ընդհանրականին, դերը մեծ եղած է:

Հաշտեցնելու համար քայլ առնելէ հոք յաջողութեամբ վերադառնալը ստորգ էր: Առթիւ մը Տօրոս լերան կողմերը գացած էր իբր խաղաղարար Վերադառնալու միջոցին Մամեստացւոց մէկ քաղաքին մէջ Յունաց Կայսեր ազգականներէն Սկիքս անունով աղնուականի մը հետ կը խօսակցի: Աղնուականը անոր տեսակցութենէն ու դաւանանքէն այնքան կ'սքանչանայ որ կը խնդրէ իր դաւանանքը գրի առնելով իրեն չնորհել: Այս անձը անով վերադառնալու ատեն կը թեւադրէ Յունաց Կայսեր գոնէ անգամ մը տեսակցիլ նոյն անձնաւորութեան հետ: Կայսրը կը փորձէ, բայց Գրիգոր Կաթողիկոսի մահը խնդիրը կը փոխէ:

Յարգած է օտար գրողները, անոնց երկերը թարգմանել տալով, ինչպէս Ոսկեբերանի և Ասորի Յակոբ Արճեցի անուամբ միոյն ձառի Խաչելութիւնը: Ծնորդալին դեռ 15 տարեկան էր, սարկաւազ և 17ին քահանայ ձեռնադրուեցաւ: 30ը հասնելուն իր յատկութիւնք և ամէնուն գնահատանքը կ'ստիպէին որ եպիսկոպոս օծուի: Մինչև այս տարիքը և դեռ ասկէ հոք ալ իր եղբորը հետ ապրած է: Մէկ խօսքով 40 տարի անոր հետ գործակցելէ հոք անոր արժանաւոր յաջորդ մը ըլլալու պատրաստուած էր:

Գրիգոր Կաթողիկոս ծերացած էր, երբ 1166 Ապրիլ 17ին Եպիսկոպոսներու ժողով մը դումարեց իրեն յաջորդ մը ընտրելու համար: Արդիւնքը սա եղաւ որ ամէնուն որոշման հետ Գրիգոր Կաթողիկոսին փափաքը միացած էր Ծնորդալին յաջորդ կարգելու: Հանդէսի մը համար պատրաստութենէ մը հոք տարեց Կաթողիկոսը ատենաբանութիւն մը կ'ընէ իր անցեալէն և վերջապէս ուղերձ մ'է որ յաջորդին կ'ուղղէ: Հանդիսականները գոհ մնացին, բայց դեռ ակնկալութիւն մը կը մնար: Ծնորդալին չլսել ու բաժնուիլ անկարելի բան: Ան ալ ժողովուրդին հանդէպ քանի մը խօսք ըսելէ հոք անցեալ Կաթողիկոսներու կեանքին վրայ նայուածք

մը նետելով շատ զգուշութեամբ կ'անցնի իր եղբոր վրայէն, չըլլայ թէ աւելորդ պատիւ մը տալով զայն անպատուած ըլլայ : Երբ խնդիրը իր վրայ յանգեցուց, սկսաւ իր թերութիւնները թուել ու հաշուել, սա խօսքն ալ աւելցնելով, «Այսօր տարապարտուց սիրէք դուք զիս և վաղիւ առեկի և թշնամի երբ ձեզ յանդիմանեմ» : Արցունքով անոնցմէ ազօթք ու ներող ոգի խնդրելէ ետք վերջացուց : Նորեկ Կաթողիկոսը վերջին օրհնութեամբ ժողովը վերջացուց : Ամէն ծանրութիւն Շնորհալիի վրայ փնաց :

Իր առաջին գործն ըրաւ եկեղեցիները դիտել և անոնց վիճակին տեղեակ ըլլալ : Բայց որովհետեւ ստիպուած էր իր աթոռէն չհեռանալ, այցելութեան տեղ դռնէ բռնելու համար իր Բնդհանրականը պատրաստեց Զ զասակարգի ուղղուած, որով յորդոր կ'ուղղէր վանականաց գերաշխարհիկ ըլլալ և վանահարց սուրբ և ուսեալ ըլլալ, առաջնորդներու նուիրուած, քահանայից հաւատարիմ, պետերու՝ խղճի օրէնքը պահել, վաճառականներու՝ ճիշդ չափեր, երկրադործներու՝ նիւթէն ասղին նայիլ, կանանց՝ պարկեշտութիւն : Ասոնց էութիւնը կազմող կէտը կանոնէ աւելի սկզբունք էր :

(Շարունակելի)

Մարաշ

ԲԵՆԵԱՄԻՆ Դ. ՊԱՍՏԱՅԱՆ

### ՏԷՐ, ՅՈՂՆԵՅԱՅ

Տէր, յոգնեցայ մեղքին բեռը կրելէն :  
Նայուածքներըս պինդ կը դամուսնին սե հողին :  
Թոյլ տըրոփող երակներըս սառեր են :  
Երազներըս արցունքներովս կ'օրօրին :  
Տէր, յոգնեցայ մեղքին բեռը կրելէն :

Տէր, յոգնեցայ կեանքին ցաւը սիրելէն :  
Փոթորիկին աւերքէն ետք սիրազին  
Կ'անձկամ փարիլ բեկորի մը ուժգնօրէն :  
Դեռ խանդ ունին արձագանգներս վշտածին :  
Տէր, յոգնեցայ կեանքին ցաւը սիրելէն :

Տէր, յոգնեցայ մահուան դողով ապրելէն :  
Կեանքի սէրը հոգւոյս խորը տակաւին  
Կը սարսըռայ, ինչպէս ցօղը արեւէն :  
Ողջակիզուիմ քու հաւատքիդ հրմայքին,  
Տէր, յոգնեցայ մահուան դողով ապրելէն :

Դ. ԱՇՈՒՂ

## ՍԲ. ԳՐՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Յուլի 12—18

Կէր. Ես. ԼԸ. : Եթէ «ճշմարտութեամբ ու հապարհաւ սրբով կը բաւելի», այսինքն եթէ մեզի համար

ապրիլը Գրիստոս է, մեռնիլն ալ շահ պիտի ըլլայ : Հմր. 17ը կարգա Աւետարանին լոյսովը :

Բշ. Ես. ԼԹ. : Մեր վրայ Աստուծոյ կատարած բարի բաները անոր փառքն են : Այն փառքին ձեռք երկնցնելով զանիկա մեր փառքին չգործածենք : Տէրը նախանձոտ է : Իր փառքին ձեռք երկնցնողը անմեղ չսեպեր : Նմանապէս զգուշանանք Եղեկիայի անձնասիրութիւնէն որ կ'երեւի 8 համարին մէջ :

Գշ. Ես. Խ. 1—11. Աստուծոյ տուած մխիթարութիւնը ինչ պատուական է : Աստուծոյ կը ներէ (հմր. 2) և իր խօսքէն չզառնար : Անոր խօսքը յաւիտեան կը մնայ (հմր. 8) : Մեր գործն ալ անոր համար ճամբայ պատրաստել է : Եւ զարմանալի չէ՞ որ, մինչ մենք ճամբան պատրաստելու կը ձեռնարկենք, ճամբան պատրաստողը ինքն է (հմր. 4, 5) :

Դշ. Ես. Խ. 12—31. Աստուծոյ մեծութիւնը կը սարսափեցնէ զմարդ, բայց հաւատացեալին քաջութիւնը կ'ապուլինք զօրութեան այն Ազգութիւն հետ (հմր. 30, 31), մեղի համար ալ ճշմարիտ կ'ըլլայաւ նիկա : Աստուծոյ է հաւատացեալին զօրութիւնը, որ անոր դործին բաւական է և կ'աւելնայ ալ :

Եշ. Ես. ԽԱ. : Հոս Աստուծոյ կը նկարագրուի իբրեւ միահեծան կառավարիչ մարդկային պատմութեան, և այս էակը հաւատացեալին խրախոյս կու տայ և կը խոստանայ անոր օգնել (հմր. 10, 13, 14), եթէ մարդ զգայ թէ Աստուծոյ այս խոստումները իրեն համար են, ինչպիսի երանելի վիճակ մը կը վայելէ :

Ուր. Ես. ԽԲ. : Հոս թէ և «Ի՞նչ քառաս» կ'ակնարկէ Իսրայէլի ժողովուրդը, բուն նշանակութիւնը Տէր Յիսուս Գրիստոս է սակայն : Վասն զի հոս նկարագրուած օրհնութիւնները բառ առ բառ անոր միջոցաւ շնորհուած են : Բայց սա ալ ճշմարիտ է որ իւրաքանչիւր հաւատացեալ ճշմարիտ իմաստով պարտի Տէրջը ծառան ըլլալ : Մեր կեանքերը այսպիսի օրհնեալ կեանքեր կ'ըլլան : Աստուծոյ մեզի համար խոստացած բաներն ալ ի գործ պիտի դնէ, բայց մենք ալ անոր բոլորովին յանձնուած ենք Տէրջը ծառային պէս (հմր. 19, 20) :

Շք. Ես. ԽԳ. 1—15. Տես Աստուծոյ տուած խրախոյսին հիմունքը. «Էս փրկեցի», «Կանչեցի», «Էս էս» (հմր. 1) : Աստուծոյ է «Իսրայէլի Սաբբէ» (հմր. 3), «Կեղ փրկեցի» (հմր. 4), «Էս Կեղ հեռ է» (հմր. 5), «Ի՞նչ քառաս ճամբար փրկեցի» (հմր. 7) : Այս հիմները ուսումնասիրէ Աւետարանին լոյսին մէջ և արծարծէ հաւատքը : «Ի՞նչ փրկեցի էս» (հմր. 10) : Յիսուս իր աշակերտները այս սոյն պաշտօնին սահմանեց : Կը վկայենք մեր գիտցած բաներուն : Աստուծոյ ուղած տեղը կրնանք վկայել :

## ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

## ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք։ Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի դուքսը և զբոսնիկն չարաթ Վառնայէ Կ. պոլիս ժամանեցին Գերման դեսպանատան պահականաւով և պալատական կողքերով առաջնորդուեցան ուղղակի Բերա Փալէս։ Երկուշաբթի Վեհ. Սուլթանին հետ տեսակցեցան և երկուշաբթի հացկերոյթի հրաւիրուեցան Կայս. պալատան մէջ։ — Կիրակի ժամանեց Պապական նուիրակ Մոնսէնէոր Սարտի և նոյն օր իսկ իր պաշտօնին ձեռնարկեց հանդիսական արարողութեամբ։ Այս շաբթու ժամանեցին նմանապէս Կաթոլիկ Ասորիներու Պատրիարք Տ. Իգնատիոս Ապտուլլան, Պեճիական դեսպան Տիւրքէլ Կոմար, Սամոսի բարենորոգութիւններու պաշտօնեայ Սէլանիկի կուսակալ Րէուֆ փաշա և նոյն կուսակալութեան թարգմանը և կեդր. հրամանատարը, նաև Պէնկաղիի նախորդ կառավարիչ Էօմէր Ալի պէյ։ Իսկ մեկնեցան Շքոտայի նոր կուսակալ Նուրի պէյ, Գ զօրաբանակի (Սէլանիկ) նոր հրամանատար Իպրահիմ փաշա, Սէլանիկի ելեկտրական գործարանին ու ելեկտրաշարժ թրամուէյններուն առժամեայ ընդունելութեան գործողութիւնը կատարելու համար կազմուած յանձնաժողովը, Հիճազի երկաթուղիին Մետինէի ձիւղին բացման ներկայ գտնուելու համար որոշուած յանձնաժողովը, Ֆոն Տէր Կոլց փաշա և տիկինը, Կ. պոլսոյ թրամուէյներու անօրէնը, Քրէտի Լիոնէի անօրէն Մ. Պլանչ, քարափի ընկեան անօրէնը, և Պուլկար հիւանդանոցին վիրաբուժապետ Տր. Եաղուպեան էֆ. — Ֆրանսայի մէջ շինուած Եալ Հէ-սար ծովամարակրահածը Կ. պոլիս հասաւ։ Ունի 2 ծխնելոյզ և զոյգ պտուտակ։

Նահանգներ։ Սամոսի իշխանապետութիւնը տեղային սուլթութեան համեմատ հրամանագիր մը հրատարակած է կղզիին ընդհ. ժողովի նախորդ անդամներէն Սոֆուլուի և ընկերներուն անդամակցութենէ դադրելուն նկատմամբ։ Ժողովը վաւերացուցած է այդ հրամանագիրը և ըստ կանոնի չորս անգամի ընտրութիւն կատարած։ — Ֆիւմալի կղզիէ թէ Հիճազի երկաթուղին մեծ պատիւ կը բերէ թուրքիոյ 1,700 հզրմեթր. երկարութեամբ այդ ղիծը շինուած է, կ'ըսէ, առանց Եւրոպայի դիտութեան և առանց օտար գրամատեններու աջակցութեան, այլ մի միայն իսլամներու նուէրներով և Կառավարութեան կողմէ վճարուած գումարներով։ — Հիճազի երկաթուղիին վրայ հոյակապ մաքրանոց մը շինելու համար զրկուած առողջապահական

մարմինը որոշած է Թէպուքի մէջ շինել այդ մաքրանոցը։ — Սյառնի նահանգին Ձէշմէի ջերմուկին մէջ առժամեայ նամակատուն մը հաստատուած է։ — Ռուսիայէ եկած 216 ընտանիք Անատոլուի այլևայլ կողմերը հաստատուեցան։ — Էրզրում քաղաքին և Մամուրէթ իւլ Ազիզի Պիթուրքէ գիւղաքաղաքին շրջակաները ածխահանք գտնուած է և հանքերուն տարածութեան, խորութեան և առատութեան նկատմամբ տեղեկութիւն պահանջուած։ — Պաղտատի այլևայլ կողմերը մարախ երևան ելած է և մեծ վնաս հասուցած։ — Սյառնի ձիթապտղի բերքը այս տարի ընդհանրապէս առատ և գոնացուցիչ է, կ'ըսուի։ Անցեալ տարուան բերքը 11 միլիոն քաշ էր, որմէ 400,000 քաշ մնացած է միայն։ Միտլիի այս տարուան ձէթի բերքը շատ լաւ կը ներկայացուի և կ'ըսուի թէ 600,000 ոսկիի հասոյթ պիտի բերէ կղզիին։ — Յնա. Յին և Յին երկրաշարժի ցնցում զգացուած է Պիթուրքէի մէջ (Խարբերդ) առանց ունէ վնասի, 23ին ալ երկու ցնցում Իզմիրի մէջ և նահանգին քանի մը կողմերը։ — Իզմիրի Կայս. գործարանը պիտի նորոգուի և կատարելագործեալ վիճակի մը վերածուի։

Խառն. Յնա. 30է սկսեալ երեք օրուան քառանթինա հաստատուած է Աղքսանգրիոյ ժամանումներուն դէմ։ Լիթի և Էլ Վէճի (Կարմիր Ծով) միջև գտնուած տեղերու և Եանպուի ժամանումներուն դէմ սահմանուած քառանթինան ջնջուեցաւ։ — Յնա. 23է մինչև 29 Եգիպտոսի մէջ ժամտախտի 41 դէպք և 20 մահ պատահած է։ — Պաշտօնապէս զեկուցուեցաւ թէ շրջաբերութիւնը արտօնուած արծաթ գրամները անոնք են որոնց թէ՛ «թուղրա»յի, թէ՛ «եաղը»ի կողմերը բառերն ու տառերը կատարելապէս կրնան կարգացուիլ, և որոնց արծաթը արջապի ու ծակիչի միջոցով գողցուած ու ծախուած չէ։ Իսկ այն արծաթ գրամները, որոնք սուրբի հաշուի համար երբ պետական արկղերու ներկայացուին, տրամը 96 փարայի կը գնուին, կ'ընդունուին ու կը կտրուին, անոնք են որոնց վրայ գրոշմի նշան կայ, այսինքն եզերքի մահիկներուն, զարդերուն և «թուղրա»յի կամ «եաղը»ի կողմերուն գիրերը կամ գիծերը մասամբ գոյութիւն ունին։ Իսկ այսպիսի նշան չունեցող արծաթներ իբրև գրամ անընդունելի են։ — Ձեռնահաս իշխանութիւնը ամէն կողմ ծանոյց թէ օտար երկիրներէ և Րէթիի ենթակայ չեղած տեղերէ ժամանողներու անձնական գոյքերուն մէջ երբ 50 կրամ ծխախոտ և 50 սիկարիկ գտնուի, բան մը պիտի չպահանջուի առոնց համար, իսկ աւելին պիտի գրաւուի և գրամական ալ տուգանք աւանդուի։

Աւետ. Ժող. Տր. Կրին, Մր. և Միսիա Փիթ, Մր. Հ. Մ. Ալէն և Պորտի գանձապետ Մր. Ուիկին և տիկինը երեքշաբթի Մարգուան ուղևորե-

ցան ներկայ ըլլալու համար հոն գումարելի Միսինարական ժողովին: Տր. Բէրինկիթըն ալ Ամերիկա ուղևորեցաւ: — Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան երեք-չարթի Պրոսպե մայրաքաղաքս վերադարձաւ: — Մր. Ֆաուլ Սունկուրլուի և Եողդատի կողմերը այցելած և հոգևորապէս մխիթարած է տեղացիները: — Կիւրինի Հովիւ Վեր. Գէորգ Տէմիրճեան կը գրէ մեզի. «Ես իմ բեմն կը թողում միայն երեք տարուան համար, և ապա դարձեալ պիտի ստանձնեմ նոյն բեմը կառավարելու պաշտօնը: Այս բաժանումը կ'ըլլայ իմ եկեղեցիիս և ժողովրդեանս հաւանութեամբ և համաձայնութեամբ»: — Երզնկայի քարոզիչ Վեր. Թադէոս Ղուկասեան կը գրէ թէ իր աշխատութեան պայմանաժամը լրացած է հոն: — Շատ անգամ անստորագիր հարցումներ կ'ուղղուին մեզի հրապարակային պատասխաններ ընդունելու ակնկալութեամբ: Պէտք կը տեսնենք ծանուցանելու թէ ստորագրութիւն չկողզ գրութիւններու բնականաբար չենք կրնար պատասխանել, ոչ իսկ հրապարակաւ: Նմանապէս, գործ խնդրող ուսուցիչներ և քարոզիչներ իրենց խնդրանքին հետ ծանուցման գրոյժաթով զրկելու են, կամ մէկ անգամի համար 1 դահ. և մինչև 10 անգամի համար 2: — Պատ. Եորկիոս Պիլալիտիս (Գոնեա) Ագաէրայի եկեղեցիէն հրաւէր ընդունած և ընտանիքով հոն փոխադրուած է: — Պատրիարքի Հայ Աւետարանականներէն Պ. Յակոբ Հաճի Յակոբեան յանկարծամահ եղած է 44 տարեկան: Թաղման հանդէսը կատարուած է տեղւոյն Առաջնորդին, քահանաներուն և դպրաց դասուն ներկայութեամբ, որոնք Աւետարանականներու մատուռին մէջ մասնակցած են պաշտամունքին:

Հայ Ժող. Պատրիարք Հայրը աղքատներու համար իրեն յանձնուած 250 ոսկիի գումար մը Նպաստի Մստուկին յատկացուց: — Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրը և Պատրիարքարանի առաջին Դործակատարը կիրակի այցելեցին Պապական Նուիրակ Մոսէնէտոր Սարաիի և Պատրիարք Հօր կողմէ բարի գալուստ մաղթեցին: — Կրօն. ժողովը, բժիշկներու տեղեկագրին եզրակացութիւնը ընդունելով, ամբողջեան համար ամուսնալուծութիւնը մերժեց իւրև ընդհանուր սկզբունք: Երբ սակայն բժշկական քննութեամբ հաստատուի թէ կնոջ մը կազմական վիճակին մէջ գործարանային փճացում կայ, ենթակային վիճակին և հանգամանաց համեմատ որոշում պիտի տայ: — Երեքչարթի Կէտիկիաշայի եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ Մանգլի Տէր և Տնօրէն Յովնանէս Էֆ. Գայսէրեանի պսակադրութիւնը Օր. Ազնիւ Տանցիկեանի հետ:

Երջանիկ և երկար կենակցութիւն կը մաղթենք նորապսակ ամուլին: — Նշան էֆ. Գազալեանի կտակէն տեսնուեցաւ թէ Լարիսայի (Յունաստան) մէջ իր սեպհական ազարակը, որու այժմու տարեկան հասոյթն է 360 ոսկի, աղգին կը թողու, պայմանով որ տարին 50 ոսկի յատկացուի տեղւոյն երկրագործութեան զարկ տալու, 20 ոսկի Պէրպէրեան Վարժարանին մէջ անոր եղբոր կողմէ հաստատուած մրցանակներուն, 170 ոսկի երկսեռ և հաւասար թիւով արժանաւոր Հայ տղոց, որպէս զի ուսանին բարձրագոյն վարժարաններու մէջ, և 120 ոսկի ազարակին տուրքներուն ու ծախքերուն, իսկ, երբ հասոյթը աւելնայ, բարգուռի Հայ տղոց կրթութեան սահմանուած գումարին վրայ: — Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքին մէջ մեռած Յովսէփ Պողոսիանեան 300,000 ռուպլ կտակած է, որու տոկոսով հիւանդանոց մը պիտի պահուի նոյն քաղաքին մէջ: — Դրամատէր Բայրուրդցիեան եղբայրները Ախալցխայի համայնքին 25,000 ռուպլ նուիրած են քաղաքին մէջ երկրորդական վարժարանի մը բացման համար: — Հնդկաստանի Մատրաս քաղաքին Հայ դպրութիւնը գրեթէ փճացած է, կ'ըսուի: — Սանասարեան Վարժարանի խնամակալութիւնը 150 ոսկի յատկացուցած է երկրագործական գործիքներու, որպէս զի աշակերտները տեսական և գործնական երկրագործութիւն սորովին: — Պարսից Շահը Պերլինի Պարսկական դեսպանի լիազօր փոխանորդ Յովնանէս խան Մասեհեանի Առիժ և Արև պատուանշանին առաջին աստիճանը և Միւսայիտ—Իւս—Սալթանա (աշակից Պետութեան) տիտղոսը շնորհած է: — Տաղանդաւոր նկարիչ Պ. Վարդան Մախոխեան մեծազիր նկարով մը մասնակցած է Պերլինի գեղարուեստական ցուցահանդէսին, և մասնաւոր հրաւերով մը իր մէկ քանի նկարները ցուցադրած է Համպուրկի առաջնակարգ սրահի մը մէջ: Տեղւոյն թերթերը մեծ գովեստով խօսած են նկարներուն վրայ, որոնք բարձր գիներով ալ ծախուած են: — Ծաղիկի Յունիս ամսոյ բացատիկ թիւը հրապարակ ելաւ ճիս պարունակութեամբ. պատկերազարդ է և ունի 80 երես Գինն է 3 դահ: — Լեոն Էֆ. Սէմէրճեան դժբախտութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր միակ որդին Պ. Վահէ հագլիւ 14 տարեկան:

|                  |        |                    |        |
|------------------|--------|--------------------|--------|
| Դրամական.        |        | Յունիս 19/2 Յուլիս |        |
| Օսմ. Միաց. Օ. Ո. | 104 39 | Բուժ. Երկթղ. Քր.   | 178 75 |
| Մէճիտիէ          | 107 36 | Նաբոլէոն           | 87 22  |
| Մէթալք           | 101 20 | Դրիմից             | 50     |
| Մանր արծաթ       | 105 10 | Անգլ. ոսկի         | 109 33 |
| Ռուսիոյ բոլ      | 93 10  | Մանէթ              | 8 68   |

## ԱՐՏԱՔԻՆ

Ա. Բրեյլ . Մր. Քլիվլենտ, Միաց. Նահանգներու նախկին նախագահներէն միակը որ ողջ կը մնար, Գնս. 24ին մեռաւ : Ծնած էր 1837 Մարտին : Հայրն էր Երեցական եկեղեցական մը, որու կանուխ մեռնելուն պատճառով չկրցաւ դպեցական կրթութիւն մը ստանալ : Սակայն փաստաբանի մը քով մտաւ և իր պատեհութիւններէն օգտուելով յարմար ժամանակին արտօնուեցաւ փաստաբանութիւն ընել : Իր առաջին պաշտօնն եղաւ Պրիֆէյօի քաղաքապետութիւնը, որու կոչուեցաւ 1884ին : Հետեւեալ տարին Նիւ Եորք նահանգին կառավարիչ եղաւ և 1884ին Ամերիկայի բարձրագոյն պաշտօնին կոչուեցաւ : Մր. Պրեքնընի ընտրութենէն (1856) ի վեր ինք եղաւ այդ պաշտօնին կոչուող առաջին Ռամկավարականը : 1888ի ընտրութեան մէջ յաղթուեցաւ Մր. Հէրիսընէ, բայց 1892ին դարձեալ յաջողեցաւ : 1897ի Մարտ ամսոյն վախճանէն ի վեր իւր և սոսկական քաղաքացի մը կ'ապրէր : Իր նախագահական պաշտօնավարութեան միջոցին խղճի մտօք կատարեց իր բարձր պարտականութիւնները և ամէն կուսակցութենէ մարդոց յարգանքը վայելեց : Մր. Րոզէվելթ իր ցաւակցութիւններն յայտնեց հանգուցեալին այրիին և յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու դիտաւորութիւն յայտնեց : — Մր. Շըրմըն որ փոխ նախագահական ընտրելի անուանուեցաւ, ծանր հիւանդ է և հիւանդանոց փոխադրուած : Վերջին լուրերուն համաձայն բարւոքում կրած է անոր վիճակը : — Նախագահ Րոզէվելթ իր ամառանոցը վերադառնալու պահուն մաղապուր զերծաւ արկածէ մը : Գործաւորները անխոհեմութեամբ սալ մը թողած էին երկաթուղիին վրայ : Բարեբախտաբար ժամանակին նշմարուեցաւ և ընդհարումի առջէն անուեցաւ : — Միաց. Նահանգներու բանակը, Փիլիպպեան կողմէն մը զինուորներն ալ հաշուելով, լման 60,000 հոգի չպարունակեր : Նահանգները առանձինն զօրքեր ունին որոնք տարին քանի մը օր վարժութեան կը հրաւիրուին : Պատերազմական նախաբարութիւնը կ'առաջարկէ իրրեւ մէկ մարմին կազմակերպել զանոնք և կանոնաւոր բանակին միացնել : Եւրոպական բանակներու պահեստներուն պիտի նմանին անոնք և կանոնաւոր զինուորսէրուն հետ 250,000 հոգինոց այժ մը պիտի կազմեն :

Ֆրանսա . Կառավարութիւնը երկաթուղիներու աստիճանաբար գնման ձեռնարկելով որոշեց արեւմտեան երկաթուղիէն սկսիլ իր գնումը : Երեսփոխարէնը գնման ծրագիր մը քուէարկած է քանի մը

ամիս առաջ, բայց Երաւոյտը իր որոշումը ուշացուց, վասն զի ազդեցիկ անդամներէն ոմանք կը հակառակին ծրագրին : Անցեալ հինգշաբթի խնդրը քուէի դրուեցաւ և նախարարութիւնը 3 քուէով պրծաւ պարտութենէ մը, բայց հետեւեալ օրուան վերջնական քուէարկութեան միջոցին այդ մեծամասնութիւնը 37ի բարձրացաւ : Ուրիշ ծրագիր մը որ երկու տարի առաջ ընդունուած է Երեսփոխարէնի և դեռ չէր քուէարկուած Երաւոյտէն՝ ձեռնարկութեան թոշակի ծրագիրն է : Մ. Բրեյմանս Երաւոյտը կը հրաւիրէ շուտով քուէի ենթարկել զայն : Երաւոյտը Անգղիական կառավարութեան կողմէ առաջարկուածին կը նմանի, բայց 63 տարեկանէն կ'սկսի թոշակի վճարումը : — Ֆրանսական ուրիշ ձեռնարկ մը, որ Անգղիոյ մէջ գտնուող ձեռնարկի մը կը նմանի, կիներու ընտրողութեան իրաւունքի խնդիրն է : Անցեալ կիրակի կիներու համաժողով մը զուգարեցաւ Փարիզի մէջ այդ նպատակին ոյժ տալու համար : — Ֆրանսացի Կաթոլիկները կը շահագրգռուին այն որոշման զոր գաւառին եպիսկոպոսը պիտի տայ հետեւեալ խնդրին նկատմամբ : 1907ին Րէմիրմոնի մէջ տեղացած կարկուտի հատիկներէն ոմանք երկուքի բաժնուած են և իւրաքանչիւր կէսի վրայ Սր. Կոյսին պատկերը երեցած է, կ'ըսուի, ըստ վկայութեան 107 ակահատեաներու : Գիտուն մը, որ կ'ընդունի այդ իրողութիւնը, կ'ըսէ թէ «եկեղարական հոսանք մը թերեւ անցաւ Սր. Կոյսին ի պատիւ չինուած փոքր մետալի մը մէջէն և օգի խաւերուն ուր կարկուտը կազմուեցաւ՝ այնպէս ազդեց որ նոյն պատկերը վերաբաժնուեցաւ կարկուտի հատիկներուն վրայ» :

Մէքսիկա . Նախարարութիւնը շատ ծանր ձախողուած մը կրեց ընտրական գործողութեան մը մէջ որ Յունիս 20ին տեղի ունեցաւ ի Փուտսի՝ երեսփոխանական Թաիուր աթոռ մը լեցնելու համար : 3,502 քուէի մեծամասնութիւնը զոր նախարարութեան ընտրելին ստացաւ 1906ին՝ 113 քուէի մեծամասնութեան մը փոխուեցաւ ի նպատակ այս անգամու իր ընտրելիին հակառակորդին : Այս փոփոխութեան մեծ պատճառը սա էր որ Գործաւորական կուսակցութիւնը երրորդ ընտրելի մը ներկայացուց, որ նախարարական ընտրելին տրուելու քուէներուն մեծ մասը կորզեց : — Կիներու ընտրողութեան իրաւունք տալու խնդրին պաշտպան ընկերակցութիւնը Գնս. 20ի չարաթ օրը լոնստոնի մէջ մեծ թափօր մը կազմեց և ահագին ամբոխ մը 20 թեմի շուրջ խոնուեցաւ լսելու համար այդ դատին ջատագովներուն պահանջաւորութիւն :

ները, Թափօրն սքանչելի կազմակերպութիւն ունէր, բայց Թափօլ կը տարակուսի որ Անգղիոյ կինսրուն մեծամասնութիւնը իրօք կը փափաքի ստանալ այդ իրաւունքը, իսկ Սֆէֆէյնը կը կարծէ թէ ամբողջ աւելի զուարճացողի և չհաւատացողի դիրք մը ունէր քան հաւատացողի և հաւանողի։ — Կը խորհուրդ տային Հարաւային Ափրիկէի Բրիտանական ալլեայլ նահանգները միացնել մէկ կառավարութեան տակ։ Եթէ այս յաջողի, Հարաւային Ափրիկէ Քանաւայի և Աւստրալիոյ օրինակներուն հետեւած պիտի ըլլայ։ Առաջին մէջ ուրոյն նահանգները 1867ին միացան և Քանաւայի երկիրը կազմեցին և երկրորդին մէջ 1901ին Աւստրալիոյ պիտութիւնը կազմուեցաւ նոյնպիսի շարժումով։ Հարաւային Ափրիկէի չորս նահանգներն են Քէյփի գաղթականութիւնը մօտաւորապէս 600,000, Թրանսվալ 300,000, Օրէնջ Բիւրը 150,000 և Նէյթբը 100,000 սպիտակամորթ բնակչով։ Ասոնց ամէնուն մէջ ալ աւելի մեծ թուով տեղացի ժողովուրդ կայ։ Կ'առաջարկուի Հոկին համաժողով մը գումարել, ուր Քէյփի գաղթականութիւնը 12 պատուիրակ ունենայ, Թրանսվալ 8 և միւս երկու գաղութները Յական։ Արդէն իսկ յայտնի է թէ բոլոր գաղթականութիւններուն ալ մեծամասնութիւնը միացման փափաքող է։ Ասոնց միջև բնական սահմանադրուի չկայ, և եթէ չմիանան, վտանգ կայ որ վաճառականութիւնը շատ խոչերու հանդիպի մաքսերու և երկաթուղիի ընկերութիւններու անհամաձայնութիւններու պատճառով։ Բոտիսիա և Բրիտանական Հարաւային Ափրիկէի ուրիշ մասեր, որոնց Եւրոպական բնակչութիւնը դեռ չատքիչ է, կրնան յետոյ միանալ Քանաւայի նման։ — Երեք ծրագիրները, զորոնք Անգլիական կառավարութիւնը կը փափաքի Խորհրդարանին քուէարկել տալ՝ որչափ հնար է՝ չուտով, են (1) արտօնութեան ծրագիրը, որու նպատակն է արեւելքութեան չարիքը սահմանափակել՝ ոգելիցներու վաճառատեղիներուն թիւը սահմանափակելով, և որու սատիկ կը հակառակին գարեջրի և այլ ոգելիցներու արտադրիչները և վաճառողները, (2) կրթական ծրագիրը, որու նպատակն է ներկայ օրէնքը փոխել յարանուանական ամէն փորձ ջնջելով ուսուցիչներու համար, որպէս զի աւելի ընդունելի ըլլայ ժողովրդին այն մասին որ Պետական Եկեղեցիին չպատկանիր, և (3) ծերութեան թոշակի ծրագիրը, որու նպատակն է թոշակ սահմանել 70 տարեկան ամէն այն անձերուն որոնք աղքատ են և չեն կրնար իրենց ապրուստն հոգալ։

Այլապէս. Սպանիոյ Թագուհին երկրորդ որդի մը

ծնաւ, և Թագաւորը Սպանիական սովորութեան համաձայն մանկիկը գահոյքի սրահը բերաւ և համախմբուած նախարարներուն և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու ներկայացուց։ Մանուկ իշխանին տրուած բազմաթիւ անուններէն մին և այն որով պիտի ճանչցուի՝ ժէմի է։ — Լաւաշ շոգենաւն ընկղմեցաւ Սպանիոյ ծովեզրը և նաւորդներուն մեծ մասը ազատուեցան, բայց 38 հոգի ծովամոյն եղան։ — Ֆրանց Եղէֆ կայսրը ուրբաթ Վիէնայէ Իշլի ամառանոցը գնաց։ Իր գահակալութեան 60ամեակի հանդէսներուն ատեն կրած իր բոլոր յոգնութիւններէն ետքը ըստ կարելոյն լիակատար հանգիստ պիտի ընէ հոն։ Իր ուղևորութիւնը յաղթական գնացք մը եղաւ։ Կայս. կառավարին խանդավառ ամբողջութեամբ կ'սպասէին ամէն կայարանի մէջ։ — Վենեցուէլայի Քասթրօ նախագահը իր իսկ յայտարարութեան համաձայն դժտուած է գրեթէ ամէն տէրութեան հետ։ Քանի մը ամիս առաջ իր յարաբերութիւնը խզեց Ֆրանսական դեսպանին հետ և անցագիրը զրկեց անոր, ինչ որ երկրէն մեկնիլ հրաւիրելու դիւանագիտական եղանակն է։ Ֆրանսական չահերու հակողութիւնը Ամերիկեան դեսպանին յանձնուեցաւ։ Բայց հիմա ալ Ամերիկայի հետ յարաբերութիւնները խզուած են և Ամերիկեան ու Ֆրանսական չահերու հակողութիւնը Պրագիւեան դեսպանին յանձնուած է։ Նախագահ Քասթրօ Նափոլէոն Մեծի սքանչացող է։ Բայց կ'զգացնէ թէ Վաթէրլօի պատերազմին ժամանակ, եթէ Նափոլէոնի տեղ ինք ըլլար հրամանատարը, Ֆրանսացիները պիտի չյաղթուէին։ Իր անձնական գործը կը համարի Հարաւային Ամերիկայի հիւսիսակողման հանրապետութիւնները միացնել «Եւրոպայի և միւս Ամերիկայի բարբարոսներուն արշաւանքին դէմ»։ «Միւս Ամերիկան» է Միաց. Նահանգները։ Թափօլ կ'ըսէ. «Անկարելի է չգմայիլ անոր շատ իրական կարողութեան և քաջասրտութեան վրայ կամ չիսնդալ անոր զարմանալի գոռոզութեան վրայ»։ — Գերմանիոյ Կայսրը Համպուրկի մէջ Կայս. պետութեան ելեւմտական վիճակը բարեփոխելու ծրագրին վրայ խօսելով ըսաւ, «Խորհուած միջոցները դեռ գաղտնի պիտի պահուին»։ Եթէ ինծի ներելի ըլլար քիչ մը վեր առնել քօղը, ձեր մէջ ամուրի մնացողները ամուրիութեան վրայ հաստատուած տուրք մը պիտի տեսնէին։ Բայց դեռ ստոյգ չէ այս»։

#### ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՒ ՊԵՏԱՃԱՆՆ

Ֆինանսները եղբուշու Ամերիկան խան

## ՊԱՂՏԱՍՏԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Յունիսի մէջ ընդունած ենք հետեւեալ դրամներն և իրեղէններն, որոց համար սրտաբուղի չնորհակալութիւններ յայտնելով կը հրատարակենք: Թալասէ վեր. Մ. Մնչերեան օրց. 80. Ատապաղարի Հայունեաց վարժարանէն գործածեալ նամակադրոշմ. Ա. Մարաշեան սակառ մը կեռաս. Պրուսաեարքսեան եղբ. 1 ոչխար. Գանձանակէն 11. Վաճառումէ 1,612, որոյ մէջ կան Օր. Ե. Պօյաճեանի նուէր 5, Գր. Ճէօնէրեանի 5, Ա. Ղուկասեանի 20, վեր. Մր. և Միսիզ Պօլտուինի 40, Ամերիկա վեր. Ճ. Պ. Հայկունի օրց. 235, Պոլիս Տիկ. Վ. Բամպուքճեան 1 շալ: Մարաշ վեր. Ա. Շիրաճեան օրց. 243, Ամերիկա Ն. Օհանեան 118, որոյ 25 սէնթը Մ. Սաղիկեան, 25 Ոմն, 25 Արատեմիս, 25 Ա. Երուանդ, 1 տոլար Օ. Օհանեան, 50 սէնթ Գ. Սահակեան, 50 Ա. Պօյաճեան, 25 Յ. Օտեան, 75 Ա. Մուշեղ և 1 տոլար Ն. Օհանեան: Պոլիս Տիկ. Խ. Ժամկոչեան 20. Տիկ. Հ. Գարսկիւկեան 10 և Տիկ. Տ. Գարաճեան 10: Վաճառումէ 4: Օր. Մ. Պաղտասարեան 20: Որբի մը համար 54: Զարչամպա Թ. Իրատեան օրց. 162: Ամերիկա Ն. Արզումանեան գրեանք 108: Վճարում 40: Հարամիկ Պատ. Ա. Թիւթիւնճեան 50, որոյ 5ը Բ. Ա. Թիւթիւնճեան, 12 Դ. Մուրատ-

եան՝ Գարաբէօփրիւ, 4 Յ. Պարոնեան՝ Խնուս-բերդ, 7 Միքայէլեան եղբ. անդ, 5 Հաճի Յ. Բարաղամեան անդ, 5 Ա. Ֆրմօեան, 5 Ա. Մոկլոզեան, 3 Ա. Կիրակոսեան և 4 Մ. Բարաղամեան: Վաճառումէ 613: Տիկ. Մ. Շահանկիրեան 1 գոգնոց: Որբի մը համար 246: Կ. Մ. Պ. հաւաքումէ գոյացած 1,457: Պոլիս Տէր և Տիկ. Ս. Գ. Վարժապետեան՝ 20: Վաճառումէ 745: Թորգոմ Թուլումեան ուլ մը: Համագումար 5,498 դհ.:

Պաղարի համար 6 գոյգ կօշիկ նուիրողն է Պ. Մինասեան Կ. պոլիս և ոչ Պ. Փափաղեան: Պ. Երուանդեանի (216 դահկան տես նախորդ ցուցակ) խրկած գումարին մէջ կան ոմն 1 ֆր. 25 սթ., Հ. Ճիվէլէիկեան 2 ֆր. 50, Պ. Երուանդեան 5 ֆր. մնացեալը օրց. և գրեանք: Օրացոյց և գրեանք ընդունող մեր բոլոր ազն. բարեկամներէն խոնարհաբար կ'ուզենք խնդրել որ բարեհաճին գոյացած հասոյթներն մեզի խրկել, կամ Մանտա փօսթով և կամ միսիոնարաց ԿԱՊՈՑ փոխ-գրով: Ծանօթ է որ հաստատութիւնս հասոյթի աղբիւր ու եկամուտ մը չունի, և իր բոլոր պէտքերն կը հոգացուին միմիայն մեր հրատարակութեանց հասոյթներով ու բարերարաց յօժարակամ նուէրներով: ուստի ստիպեալ ենք խնդրել որ գոյացած փոքրիկ գումարներն փութով մեզի հասցնելու չնորհն վայելենք:

Գ. Պաղտասարեան

## ԶՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՎԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԳԵՂԵՑ Թ. ԿԵԼԵՆ

«Սոյն քերականութեան մէջ հարթուած են Անկլիերէն լեզուի բոլոր դժուարութիւնները:»  
«Հնչման կանոնները հիմնալի են պարզապէս:»  
«Ամեն կերպով յանձնարարելի դասագիրք մըն է բոլոր անոնց որ կ'ուզեն սորվիլ և ունենալ սորվելու Անկլիերէն լեզուն:»

Դիմել 15 դրշ.: Բոսթայով 17 դրշ. (փոխարէն նամակագրույմ ալ կ'ընդունուի):

Բրոք. Վ. Յ. Յակոբեան էֆ.ի Անգլ.—Հայերէն բառարանին երկրորդ տպագրութիւնը 50 դահ. (կամ 50 հատ 1 դահ.նոց նամակագրույմ):

Դիմել՝ Յակոբ Մ. Սրապեան Գրատուն,  
11—26 Մարզուման مریضون

Մեղէ դիմած գիրքեր. Հասարակ շնորհակալութիւն և Զուարճիկ Պարտաւորութիւններ: Հաւաքեց Սարգիս Պօլուպեյեան, Իզմիր: Երես 136: Գին 5 դահ.: Մեծաքանակ գնողներու զեղչ: —Դան Ուէլչէն Դոկտոր. Ընթերցումը քաղեալ ի չորից աւետարան-չաց հանգերձ քերականական բացատրութեամբ: Բարձրագոյն Դասընթացք Ա. և Բ տարի: Միհրան Խ. Թապաղեան: Երես 162: Գին 6 դահ.: Կեդ-բոնատեղի Գլխավոր գրատուն, Չաղմաղճըլար, Թիւ 28, ուր կը գտնուի նաեւ երկերկու դահ.նոց երեք աղիւմակ, որոնց խորագիրներն են Դրամները փոխելու համար բազմապատկելի թիւեր, Մէծի-տիյէն տարբեր տեսակի գրամի վերածել, Դրամ մը ուրիշ տեսակի գրամի վերածելու բազմապատկելի թիւեր:

S. B. COULLOGLOU, Samsoun.

Fournitures Générales pour la Photographie.  
AGENT-DEPOSITAIRE pour toute la Mer Noire  
Turquie de la Société des PLAQUES  
& PAPIERS PHOTO.

GUILLEMINOT & C<sup>o</sup> PARIS.

17-26

|                                                                                                               |                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Առեւտրական հրապարակ.                                                                                          | Շաբաթ, Թրիէսթէ, կեն-դինարը 93 դահ.:                                                    |
| Յունիս 27 (Ն.Տ.) 0. Ո. 100                                                                                    | Չէք, Մէծիսը 24 դահ.էն, Էտրէմիտ, քիլոն, 5-5½, Բ. 4½, Միտիլի 4¾-5, Այվալը 5¼-5½:         |
| Յուլի, Անատոլու կարծր ընտիր, քաշը — փր., (Ա.) —, (Բ.) —:                                                      | Լոքէ, Տրապիզոն, 100 քաշը, 120-125 դահ., նոյն մանր 90-95, Սելանիկ 170-190:              |
| Դաւիթ, Անատոլու ընտիր, փր., (Ա.) —, (Բ.) — Մէրսին, գրիւր, 14¼:                                                | Միւս, Անատոլու, քաշը 52-54, (Բ.) 48-50, Պա-լըքէսիւր (Ա.) 65, (Բ.) 55-58, Սիւրիա 60-65: |
| Վարաշ, Պանտրա, գրիւր դահ.:                                                                                    | Թէքէլի, Էնկիւրիւ-Եոդ-դատ, քաշը 16-17 դահ.:                                             |
| Ալիւր, Գըրմա տեղային, պարկը, (Ա.) 104-104, (Բ.) 104-104, Օտեսա (Ա.) 120-122 դահ., (Բ.) 114-117, (Գ.) 108-109: | Բուրս, Անատոլու գրիւ-մա, քաշը 4¾ դահ.:                                                 |
| Մարշ, 100 քաշ 5½-6½ ոս-                                                                                       | Բաթէլ, Հալէպ, քաշը 5-5½, Ատանա 6½, Իդ-միր 7-7½ դահ.:                                   |
| Բաթէլ, Ռուս. Պոստոյ համար զոյգ թիթեղ 27:                                                                      | Աֆէն, Չիլէ, քաշը — դահ.:                                                               |
| Բէնի, Եգպտին., պարկը 80-88 դահ., Անգլիկ 127, Բիզոն (Ա.) 46 ֆր.:                                               |                                                                                        |

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, Ժամ 7½ (Ը. Թ.) Ի Բէսթ, Գոլմագափու: Իւս-կիւտար, 7: Նիւթ Մատ. 2. 21: